

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2021–2024)

«Frihet fra vold»

Sluttrapport, april 2025

Innhold

Akronymer	3
Oversikt over tiltakene i handlingsplanen	5
Innledning	12
Innsatsområde 1: Målrettet forebygging	13
Innsatsområde 2: Likeverdig og sammenhengende bistand	31
Innsatsområde 3: Effektiv beskyttelse og straffeforfølgelse	53
Innsatsområde 4: Bedre forebygging og bekjempelse av vold og overgrep i samiske samfunn	64
Innsatsområde 5: Helhetlig kriseberedskap.....	77
Innsatsområde 6: Styrket internasjonalt samarbeid	80

Akronymer

AID	Arbeids- og inkluderingsdepartementet
ATV	Alternativ til vold
BFD	Barne- og familiedepartementet
Bufdir	Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet
BUP	Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk
CRPD	<i>Convention on the Rights of Persons with Disabilities</i> /Konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne.
EEA	Enkel og effektiv aggresjonskontroll
EØS	Det europeiske økonomiske samarbeidsområde
FHI	Folkehelseinstituttet
FMSO	Fellesskap mot seksuelle overgrep
FoU	Forskning og utvikling
GDE	Geografisk driftsenhet
HOD	Helse- og omsorgsdepartementet
IMDi	Integrerings- og mangfoldsdirektoratet
JD	Justis- og beredskapsdepartementet
KDD	Kommunal- og distriktsdepartementet
KUD	Kultur- og likestillingsdepartementet
KD	Kunnskapsdepartementet
KDI	Kriminalomsorgsdirektoratet
KOMBA	Minoritetskompetanse i barnevernet
KORUS	Kompetansesenter rus
LMD	Landbruks- og matdepartementet
MST-PSB	Multisystemisk terapi - bekymringsfull seksuell atferd
NASAK	Nasjonalt samisk kompetansesenter
NAPHA	Nasjonalt kompetansesenter for psykisk helsearbeid
NAV	Arbeids- og velferdsforvaltningen
NIM	Norges institusjon for menneskerettigheter
NKVTS	Nasjonalt kunnskapscenter om vold og traumatisk stress
NOU	Norges offentlige utredninger
NTNU	Norges teknisk-vitenskaplige høyskole
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i>
PHS	Politihøgskolen
POD	Politidirektoratet
PPT	Pedagogisk-psykologisk tjeneste
RESAK	Regionalt samisk kompetansesenter
RETHOS	Nasjonale retningslinjer for helse- og sosialfagutdanningene
RHF	Regionalt helseforetak
RKBU/RBUP	Regionalt kunnskapscenter om barn og unge/Regionsenter for barn og unges psykiske helse

RVTS	Regionalt ressurscenter om vold og traumatisk stress
SAMOT	Samhandling mot vold og overgrep mot barn og unge
SANKS	Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus
SARA	<i>Spousal Assault Risk Assessment Guide</i>
SfK	Sekretariatet for konfliktrådene
SIFER	Nasjonalt kompetansesenternettverk for sikkerhets-, fengsel- og rettspsykiatri
SMISO	Senter mot incest og seksuelle overgrep
SSA	Skadelig seksuell atferd
TAU	<i>Treatment as usual</i>
TF-CBT	Traumefokusert kognitiv atferdsterapi

Oversikt over tiltakene i handlingsplanen

Nr.	Tiltak	Ansvarlig departement
1	Videreutvikle opplæringsprogrammet «Tidlig Inn»	BFD, HOD
2	Videreutvikle læringsressursen «Jeg Vet» og kunnskaps- og øvingsplattformen «Snakke sammen»	BFD, KD
3	Utvikle rutiner og veiledningsmateriell for barnevernets sikkerhetsarbeid	BFD
4	Styrke kompetansen i barnevernet om vold og overgrep	BFD, KD
5	Opprette et ressurscenter i NAV med ansvar for nasjonal kompetanseheving om vold i nære relasjoner og utvikling av arbeidsmetodikk for arbeidslivsinkludering av voldsutsatte	AID
6	Styrke folkehelsearbeidet i kommunene gjennom å: a) Videreføre arbeidet med å utvikle indikatorer slik at kommunene får bedre oversikt over vold og overgrep b) Styrke kompetansen til de kommunale folkehelserådgiverne om vold og overgrep som en folkehelseutfordring c) Vurdere hvordan vold og overgrep kan ivaretas i et folkehelseperspektiv ved gjennomgang av folkehelseloven d) Vurdere videre oppfølging av tiltak mot vold og overgrep i folkehelseprogrammet	HOD
7	Utarbeide overordnet strategi for helhetlig og planmessig utvikling av arbeidet rettet mot voldsutøvere og overgripere	HOD
8	Styrke tilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA) gjennom å: a) Utrede mulige lavterskeltjenester for barn og unge som står i fare for problematisk eller skadelig seksuell atferd mot andre barn og unge b) Øke kompetansen om problematisk og skadelig seksuell atferd (SSA) i psykisk helsevern for barn og unge og styrke kompetansen om SSA i RVTSene c) Øke kompetansen om problematisk og skadelig seksuell atferd i habiliteringstjenesten	HOD
9	Videreutvikle familieverntjenestens arbeid med vold	BFD
10	Legge til rette for bedre koordinering av kampanjer og annet holdningsskapende arbeid for å forebygge vold i nære relasjoner	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
11	Videreutvikle kampanjen om avvergeplikten	JD

Nr.	Tiltak	Ansvarlig departement
12	Inkludere informasjon om vold og overgrep i ny veileder om tilskuddsordningen for tros- og livssynssamfunn	BFD
13	Inkludere vold mot dyr (dyremishandling) i NKVTS' omfangsundersøkelse om vold i nære relasjoner	JD, BFD, HOD, LMD
14	Opprette funksjon for dyrevelferds kriminalitet i de resterende seks politidistriktene	JD, LMD
15	Vurdere opprettelsen av en undersøkelseskommissjon for gjennomgang av alvorlige saker der barn dør eller har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt	BFD, HOD, JD, KD
16	Vurdere opprettelsen av en undersøkelseskommissjon for gjennomgang av partnerdrap	JD, BFD, HOD, KD
17	Utarbeide et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap	JD, BFD, HOD, KD
18	Sørge for at vordende og nybakte foreldre får informasjon om faren ved å riste spedbarn	HOD
19	Styrke samarbeidet mellom direktoratene i arbeidet mot vold i nære relasjoner	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
20	Tydeliggjøre statsforvalternes rolle i arbeidet med vold i nære relasjoner gjennom felles og koordinerte oppdrag på feltet	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
21	Bidra til økt bruk av kommunale og interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner gjennom å: a) Oppfordre til utarbeidelse av kommunale handlingsplaner eller innlemming av arbeidet mot vold i nære relasjoner i annet kommunalt planverk b) Revidere og oppdatere veilederen for utarbeidelse av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner	JD
22	Utarbeide faglige anbefalinger for tverrfaglige konsultasjonsteam og utrede behov for regionale team	BFD, AID, HOD, JD, KD
23	Sørge for at informasjon om individuell plan integreres i relevante veiledere	AID, BFD, HOD, KD, KDD
24	Styrke psykososial oppfølging og traumebehandling av volds- og overgrepsutsatte gjennom å: a) Veilede og understøtte kommunenes arbeid med å få oversikt over og beskrive ansvar, oppgaver og aktiviteter for å sikre en helhetlig oppfølging av personer som har vært utsatt for vold og overgrep b) Vurdere hvordan opplæringsmodellen for trinnvis TF-CBT kan tilbys kommunene, dersom resultatene fra utprøvingen er gode	HOD

Nr.	Tiltak	Ansvarlig departement
25	Videreføre arbeidet med å utvikle og implementere kunnskapsmoduler om integrert rus- og voldsbehandling	HOD
26	Søke å etablere et nasjonalt tilbud for kvinner som gjennomfører straff, i samarbeid med krisesentrene, for å bistå kvinnelige innsatte som er eller har vært utsatt for vold i nære relasjoner	JD
27	Styrke akutttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner gjennom å: a) Gjennomføre en kartlegging av det medisinske, rettsmedisinske og psykososiale akutttilbudet til voksne utsatt for vold i nære relasjoner, herunder også seksuelle overgrep b) Vurdere hvordan voksne utsatt for vold i nære relasjoner kan få et godt og likeverdig akutttilbud, herunder overgrepsmottakenes rolle i tilbudet til personer utsatt for vold i nære relasjoner c) Utarbeide nasjonale kliniske prosedyrer for psykososialt, medisinsk og rettsmedisinsk tilbud til voksne utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner	HOD
28	Vurdere om sosialtjenesteloven i tilstrekkelig grad sikrer økonomisk uavhengighet for alle stønadsmottakere	AID
29	Vurdere prioritering av personer som er utsatt for vold i nære relasjoner ved å tilby økonomisk støtte og økonomisk rådgivning i et «hurtigspor» i NAV	AID
30	Utrede lovendringer og vurdere tiltak for å øke kvaliteten i krisesentertilbudet	BFD
31	Styrke TryggEst slik at flere kommuner kan få opplæring og kunnskap i arbeidet med å avdekke, fange opp og gi hjelp til sårbare og utsatte voksne	KUD
32	Utvikle anbefalinger for kvalitet og innhold i tilbudet til Nok.-sentrene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep (SMISO), herunder tilbudet til barn	BFD
33	Evaluere bruken og effekten av vold- og overgrepslinjen (VO-linjen) etter en treårig prosjektperiode, herunder relasjonen til øvrige telefontjenester	JD, BFD
34	Sørge for systematisk involvering av sivilsamfunnet i arbeidet mot vold i nære relasjoner gjennom å: a) Bidra til at barn og unge medvirker i arbeidet mot vold og overgrep b) Revidere mandat og sammensetning til forumet for samarbeid mellom myndigheter og frivillige organisasjoner i arbeidet mot vold i nære relasjoner	a) BFD, AID, HOD, JD, KD, KDD, KUD b) JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Nr.	Tiltak	Ansvarlig departement
35	Gjennomgå de ulike tilskuddsordningene på voldsfeltet og vurdere større grad av samordning	BFD, JD, KD, KUD
36	Utvikle informasjon om viktigheten av å bruke kvalifisert tolk og forbudet mot barn som tolk	KD, BFD, HOD, JD
37	Sørge for et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner gjennom å: a) Igangsette ny forskning basert på identifiserte kunnskapshull b) Gjennomføre en ny nasjonal omfangsundersøkelse om vold i nære relasjoner og voldtekt som del av forskningsprogram om vold i nære relasjoner c) Gjennomføre en ny samfunnsøkonomisk analyse av kostnadene ved vold i nære relasjoner	a) BFD, JD, HOD, KD b) JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD c) JD
38	Utarbeide melding til Stortinget om innsatsen mot vold og overgrep	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
39	Utnevne et uavhengig nasjonalt organ for monitorering av Norges implementering av Istanbulkonvensjonen	JD
40	Evaluere bruken av adressesperre (kode 6 og 7) og følge opp evalueringen med relevante tiltak	JD, BFD
41	Videreutvikle bruken av kontaktforbud med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) gjennom å: a) Følge opp evalueringen av omvendt voldsalarm for å sikre økt kompetanse og bruk b) Utrede bruk av elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) som straffeprosessuelt besøksforbud	JD
42	Pålegge domstolen å vurdere idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) i partnervoldssaker	JD
43	Evaluere bruk og erfaring med politiets risikovurderingsverktøy	JD
44	Følge opp evalueringen av Statens barnehus med relevante tiltak	JD, BFD, HOD
45	Revidere felles retningslinjer for Statens barnehus	JD, BFD, HOD
46	Gjennomgå og justere regelverket om tilrettelagte avhør av barn og andre særlig sårbare	JD
47	Revidere Riksadvokatens rundskriv om familievold	JD
48	Utarbeide kurs i integritetskrenkende saker for ansatte og meklere i konfliktrådene samt, styrke veiledningskompetansen for konfliktrådenes rådgivere	JD
49	Videreutvikle retningslinjene for håndtering av integritetskrenkende saker som også omfatter ivaretagelse av barns behov	JD

Nr.	Tiltak	Ansvarlig departement
50	Sørge for at fornærmede får informasjon om gjenopprettende prosess på ulike stadier i straffesaksbehandlingen	JD
51	Evaluere Støttesentrene for kriminalitetsutsatte	JD
52	Sørge for at erfaringene og resultatene fra Prosjekt November/RISK nyttiggjøres i samarbeidet mellom politi og kommune også i andre deler av landet	JD, AID, BFD, HOD
53	Bruke politiråd aktivt for å videreutvikle det forebyggende arbeidet mot vold i nære relasjoner	JD
54	Kartlegge kompetansesituasjonen og behovet for kunnskap og kompetanse på samisk og om samisk språk og kultur	KDD
55	Lansere e-læringsprogram om samer og nasjonale minoriteter	KDD
56	Styrke innsatsen mot vold og overgrep i reindriftssamiske samfunn gjennom å: a) Styrke kompetansen om reindriftsnæringen i det offentlige tjenesteapparatet b) Utarbeide informasjon til reindriftsnæringen om hjelpetilbud for voldsutsatte og voldsutøvere	JD, KDD, LMD JD, KDD, LMD
57	Styrke de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) sitt arbeid med vold og overgrep i samiske områder	HOD
58	Etablere et nasjonalt samisk kompetansesenter for familievern, barnevern og krisesentertilbud	BFD
59	Heve kunnskap og kompetanse om samisk språk og kultur i politiet	JD
60	Sørge for at reinpolitiet har kompetanse til å bidra til forebygging og oppfølging av saker om vold i nære relasjoner i samiske områder	JD
61	Tilpasse «Jeg Vet» og «Snakke sammen» til samiske forhold og sikre implementering i samiske områder	BFD
62	Oversette nettstedet plikt.no til samiske språk	JD
63	Ta i bruk nettstedet ovtas.no for å spre læringsressurser knyttet til vold og overgrep	KD
64	Ivareta det samiske perspektivet i arbeidet med å utvikle tilbudet til voldsutøvere og overgripere	HOD
65	Styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen	BFD
66	Vurdere å etablere et eget barnehusstilbud særlig tilrettelagt for barn i samisk kjerneområde	JD, BFD, HOD
67	Videreutvikle og implementere opplæringsprogram om barnevernets møte med urfolk og minoriteter	BFD
68	Vurdere behovet for særskilt informasjon og egne tiltak overfor samer som et eget punkt i veilederen for NAV-ansatte	AID

Nr.	Tiltak	Ansvarlig departement
69	Oppfordre til utvikling av kommunale handlingsplaner i forvaltningsområdet for samisk språk/kommuner med samisk befolkning	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
70	Etablere forum for utvikling av arbeidet mot vold og overgrep i samiske områder og utveksling av erfaringer og kompetanse mellom deltakerne	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
71	Styrke samarbeidet mellom norske myndigheter, Sametinget og samiske frivillige organisasjoner i arbeidet mot vold og overgrep i samiske samfunn	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
72	Utarbeide oversikt over forskning og forskningsbehov knyttet til vold og overgrep i samiske samfunn	JD
73	Styrke forskningen på vold og overgrep i reindriftssamiske samfunn	JD, LMD
74	Følge opp Stortingets vedtak 728 om beskyttelse mot vold og overgrep i hjemmene	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
75	Inkludere vold i nære relasjoner i beredskapsplaner, handlingsplaner og kommunikasjonsplaner i krisesituasjoner	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
76	Sørge for at informasjon om hjelpetjenestene når ut til alle som har behov for tjenestene i krisesituasjoner	JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD
77	Utarbeide nasjonal strategi for kortsiktig og langsiktig psykososial oppfølging ved pandemi	HOD
78	Utarbeide retningslinjer for alternativ gjennomføring av tilrettelagte avhør i krisesituasjoner	JD
79	Fremme og hegne om Istanbulkonvensjonen som et viktig verktøy i arbeidet mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner i relevante internasjonale sammenhenger.	JD
80	Bidra til utvikling av et felles OECD-rammeverk for en helhetlig og samordnet statlig styring av arbeidet mot kjønnsbasert vold	JD
81	Videreutvikle EØS-satsingen mot kjønnsbasert vold og vold i nære relasjoner	JD
82	Spre informasjon om Lanzarotekonvensjonen som et verktøy i arbeidet for å beskytte barn mot seksuelle overgrep	BFD

AID Arbeids- og inkluderingsdepartementet

BFD Barne- og familiedepartementet

HOD Helse- og omsorgsdepartementet

JD Justis- og beredskapsdepartementet

KD Kunnskapsdepartementet
KDD Kommunal- og distriktsdepartementet
KUD Kultur- og likestillingsdepartementet
LMD Landbruks- og matdepartementet

Innledning

Handlingsplan mot vold i nære relasjoner (2021–2024) *Frihet fra vold* ble lansert av regjeringen Solberg i august 2021. Planen har vært fulgt opp av regjeringen Støre parallelt med at det er utarbeidet en ny opptrappingsplan om temaet, jf. Prop. 36 S (2023–2024) Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*.

Arbeidet med handlingsplanen *Frihet fra vold* er nå avsluttet, og denne sluttrapporten gir en oversikt over hvordan det enkelte tiltak innenfor de seks innsatsområdene i planen er fulgt opp.

Flere av tiltakene i handlingsplanen er videreført og fulgt opp gjennom arbeidet med opptrappingsplanen. Det vil fremgå av rapporteringen om tiltaket er videreført i opptrappingsplanen.

Innsatsområde 1: Målrettet forebygging

Det fremste målet på dette området er å forhindre at vold i nære relasjoner forekommer. God forebygging kan redusere behovet for mer inngripende tiltak senere og spare enkeltindivider og samfunnet for store kostnader, både menneskelige og økonomiske.

Tiltak 1: Videreutvikle opplæringsprogrammet «Tidlig Inn»

Opplæringsprogrammet «Tidlig Inn» er utviklet for kommunalt ansatte, deres ledere og fastleger som i sin tjeneste møter gravide og småbarnsforeldre. For å sikre en forsvarlig tjeneste får de ansatte opplæring i kartleggingsverktøy og metoder for samtale om rus, psykisk helse og vold. Formålet er å oppdage mulig risiko i familien og gi gravide og småbarnsfamilier tidlig kompetent hjelp gjennom tverrfaglig samarbeid.

Kompetansesentrene som tilbyr opplæringsprogrammet vil få i oppgave å vurdere hvorvidt og hvordan programmet kan videreutvikles for å spre kunnskap om hvordan helsefremmende og forebyggende tjenester kan tilpasses begge foreldrenes behov. «Tidlig Inn» må sees i sammenheng med det øvrige foreldrestøttende arbeidet i kommunen.

Ansvarlige departementer: BFD, HOD

Status:

Opplæringsprogrammet «Tidlig Inn» tilbys av kompetansesentrene KORUS (Kompetansesenter rus), RKBU/RBUP (Regionalt kunnskapssenter om barn og unge/Regionsenter for barn og unge psykiske helse) og RVTS (Regionale ressursentre om vold og traumatisk stress) i samarbeid med Bufetat. Arbeidet finansieres gjennom tilskudd fra Helsedirektoratet, og sentrene rapporterer om status for arbeidet innen 1. mars hvert år.

Ansvarlige for «Tidlig Inn» sikrer en kontinuerlig videreutvikling, både med tanke på oppdatering av lovkrav, og for å sikre kjønnsperspektivet og minoritetsperspektivet i opplæringen i kommunene. Se [Opplæringsprogrammet Tidlig Inn på forebygging.no](http://Opplæringsprogrammet%20Tidlig%20Inn%20p%C3%A5%20forebygging.no)

Tiltak 2: Videreutvikle læringsressursen «Jeg Vet» og kunnskaps- og øvingsplattformen «Snakke sammen»

«Jeg Vet» (jegvet.no) er en kunnskapsbasert læringsressurs for alderstilpasset opplæring om vold, overgrep og mobbing. Læringsressursen skal bidra til at barnehager, grunnskoler og videregående skoler gir barn og unge kunnskap som fremmer livsmestring og folkehelse. Innholdet i «Jeg Vet» er forankret i rammeplan for barnehager og skolens læreplanverk, og ligger på den digitale læringsplattformen Salaby.no. Fra og med 2020 til ut 2022 revideres innholdet i «Jeg Vet», i tråd med nytt læreplanverk og innspill fra barn, elever, lærere og samarbeidspartnere. Særlig aktuelt er det å oppdatere og synliggjøre ressursens innhold opp mot det nye tverrfaglige temaet «Folkehelse og livsmestring i skolen».

De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) har utarbeidet den digitale opplæringsplattformen «Snakke sammen» (Snakkemedbarn.no), som skal øke kompetansen i å gjennomføre vanskelige samtaler med barn og unge man er bekymret for. Målgruppen for plattformen er voksne som jobber med barn. En del av plattformen, SNAKKEsim, gjør det mulig å øve på å snakke med barn og unge om vold og overgrep gjennom simulering av samtaler. RVTSene har de senere årene mottatt øremerkede midler for å videreutvikle og implementere «Snakke sammen», i tillegg til å bidra til implementering av «Jeg Vet». Fra og med 2021 er statsforvalterne gitt et særskilt oppdrag om å bidra til å gjøre ressursene kjent i kommunene. Det er igangsatt evaluering av nytteeffekten og bruken av verktøyene. «Jeg Vet» og «Snakke sammen» er gratis å ta i bruk og fritt tilgjengelig for alle.

Ansvarlige departementer: BFD, KD

Status:

Arbeidet med å videreutvikle og implementere de voldsforebyggende læringsressursene «Jeg vet» (www.jegvet.no) og Snakke med barn (snakkemedbarn.no) har pågått i hele planperioden. Det er gjennomført aktiviteter som skal understøtte at fylkeskommunene og kommunene har kjennskap til ressursene, og tar dem i bruk. Både innhold og implementeringsaktiviteter er justert i tråd med oppdatert kunnskap om erfaringer, kjennskap og bruk av ressursene.

Statsforvalterembetene og RVTSene er gitt i oppdrag å bidra til å gjøre ressursene kjent.

Forskningsstiftelsen Fafo har, på oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet (Bufdir), gjennomført en forskningsbasert evaluering av de to ressursene med tanke på implementering, erfaringer med bruk og virkning. Sluttrapport ble publisert i 2022. Studien viser blant annet at de som har tatt ressursene i bruk vurderer dem som

gode og relevante, og de vurderer at bruk av ressursene virker positivt inn på opplevd trygghet og kompetanse.

I forlengelse av Fafos evaluering er det igangsatt et forskningsarbeid som ser på virkningen av og erfaringer med bruk av «Jeg vet» i undervisning i skolen. Dette forskningsarbeidet ferdigstilles i 2025.

Tiltak 3: Utvikle rutiner og veiledningsmateriell for barnevernets sikkerhetsarbeid

Det skal utvikles rutiner og veiledningsmateriell om barnevernets sikkerhetsarbeid, herunder vurdere behovet for innføring av Patriark eller andre risikovurderingsverktøy som barnevernet i Sverige og Danmark har tatt i bruk.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Bufdir utarbeider en veileder for barnevernstjenestens risikovurdering og oppfølging av trusselutsatte barn. Arbeidet med utarbeidelse av en retningslinje (senere endret til veileder) ble igangsatt våren 2021, men ble utsatt en periode blant annet på grunn av koronahåndtering og konsekvensene av krigen i Ukraina. Arbeidet startet opp igjen vinteren 2023/2024. Det er gjennomført innsiktsarbeid og utkast til veileder er under utarbeidelse. Parallelt vil relevante aktører og samarbeidspartnere involveres i arbeidet. Veilederen planlegges ferdigstilt i løpet av første halvdel av 2025.

Bufdir har et pågående arbeid med revisjon og oppdatering av kapittel 11 i Saksbehandlingsrundskrivet om Skjult og sperret adresse som sikkerhetstiltak. Dette inngår som en del av oppfølgingen evalueringen av adressesperre i saker om vold i nære relasjoner fra 2024 (se tiltak 40).¹

¹ Dullum, J., Lid, S. & Haugsand, B.S. (2024): Adressesperre (kode 6 og 7). En evaluering av beskyttelsestiltaket adressesperre i saker om vold i nære relasjoner NOVA-rapport 7/24 (oda.oslomet.no)

Tiltak 4: Styrke kompetansen i barnevernet om vold og overgrep

Regjeringen har igangsatt et historisk kompetanseløft i barnevernet der det vil bli stilt eksplisitte krav til læringsutbytte på voldsfeltet i utdanningene. Det skal utvikles retningslinjer som definerer kunnskap og ferdigheter. Regjeringen vil også fremme krav om masterutdanning for ledere i kommunalt barnevern, der kandidatene ved endt utdanning skal ha inngående kunnskap om vold og overgrep.

Ansvarlige departementer: BFD, KD

Status:

På oppdrag fra BFD, har Bufdir gjennomført en utredning av tiltak som kan styrke kvaliteten i barnevernets oppfølging av barn og familier som er utsatt for vold og seksuelle overgrep, inkludert æresrelatert vold, negativ sosial kontroll og menneskehandel.

Utredningen viser at det er mangler i barnevernstjenestens arbeid i saker med vold når det gjelder kompetanse, systematikk i saksbehandlingen og tilgang på virksomme hjelpetiltak. Dette medfører uønsket variasjon i tilbudet voldsutsatte barn og deres familier mottar i barnevernstjenesten.

På bakgrunn av utredningen, har Bufdir fått i oppdrag fra BFD å igangsette arbeid med tiltak for å heve barnevernets kompetanse i saker som gjelder alle former for vold og overgrep, samt styrke tjenestenes tilgang til virksomme tiltak, jf. regjeringen vil-punkter i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*.

Det har blitt utviklet en rekke nasjonale retningslinjer innen helse- og sosialfag, gjennom styringssystemet RETHOS. Formålet med styringssystemet er å utvikle retningslinjer som gjør utdanningene framtidsrettede, i tråd med tjenestenes kompetansebehov, og i tråd med pasientenes og brukernes behov. For å ivareta dette er det til enhver tid operative programgrupper til hver enkelt utdanning som er en del av styringssystemet som utvikler retningslinjer, følger med på feltet de representerer, og eventuelt reviderer retningslinjer ved behov. Flere av retningslinjene til helse- og sosialfagutdanningene inkluderer i dag læringsutbyttebeskrivelser som berører tema vold, barns oppvekstvilkår, og psykososiale miljø. Retningslinjene kan lastes ned [her](#).

Tiltak 5: Opprette et ressurscenter i NAV med ansvar for nasjonal kompetanseheving om vold i nære relasjoner og utvikling av arbeidsmetodikk for arbeidslivsinkludering av voldsutsatte

Det å ha vært utsatt for vold i nære relasjoner kan føre til en usikker tilknytning til arbeidslivet og nedsatt arbeidsevne på grunn av store og langvarige helsemessige, sosiale og sikkerhetsmessige hindre for fullføring av utdanning og deltakelse i arbeidslivet. For å sikre og heve kompetansen ved NAV-kontorene, skal det opprettes et nasjonalt ressurscenter i NAV. Ressurscenteret vil få i oppdrag å utvikle læringsverktøy blant annet om vold i nære relasjoner. Dette vil blant annet dekke fenomenforståelse, kunnskap om veiledningssamtalen og arbeidsrettet oppfølging overfor brukere som blir, eller har vært utsatt for vold i nære relasjoner. Det er også utarbeidet en veileder for NAV-ansatte om vold i nære relasjoner og menneskehandel som skal holdes oppdatert og gjøres kjent for alle NAV-ansatte. Veilederen er publisert på NAVs nettsider, og fungerer også som informasjon til brukere av NAV.

Ansvarlig departement: AID

Status:

Nav har opprettet et ressurscenter med ansvar for nasjonal kompetanseheving om vold i nære relasjoner og utvikling av arbeidsmetodikk for inkludering av voldsutsatte i arbeidslivet. Nav Arbeid og helse Oslo, i samarbeid med Oslo kommune ved NAV Grønerløkka og Arbeids- og velferdsdirektoratet, er i slutfasen av arbeidet med å utvikle kompetansehevende tiltak for veiledere ved landets Nav-kontor og deres samarbeidspartnere.

Tiltak 6: Styrke folkehelsearbeidet i kommunene gjennom å:

a) Videreføre arbeidet med å utvikle indikatorer slik at kommunene får bedre oversikt over vold og overgrep

Vold og overgrep er en betydelig folkehelseutfordring, og bør få en tydeligere plass i kommunenes folkehelsearbeid. For at kommunene skal kunne jobbe målrettet mot vold og overgrep er det behov for oversikt over omfang, faktorer som hemmer eller fremmer utsatthet samt hvilke tiltak som kan iverksettes. Folkehelseinstituttet (FHI) har gjennomført en vurdering av tilgjengelige datakilder med tanke på å utvikle indikatorer for vold og overgrep som kan inkluderes i folkehelseprofiler. Dette arbeidet videreføres i 2021. FHI har også inkludert et eget kapittel om vold og overgrep i folkehelse rapporten.

Ansvarlig departement: HOD

b) Styrke kompetansen til de kommunale folkehelserådgiverne om vold og overgrep som en folkehelseutfordring

Folkehelserådgivere utgjør en ressurs for kommunene i det forebyggende og helsefremmende arbeidet. Temaet forebygging av vold og overgrep er relativt nytt i folkehelsesammenheng. Det er nødvendig å styrke kompetansen om vold og overgrep som folkehelseutfordring og hva som er virksomme tiltak. Gjennom både annen forskning og tiltaksutvikling i «Program for folkehelsearbeid i kommunene» vil man få ny kunnskap om dette. Denne kunnskapen vil videreformidles til folkehelserådgivere i kommuner og fylkeskommuner.

Ansvarlig departement: HOD

c) Vurdere hvordan vold og overgrep kan ivaretas i et folkehelseperspektiv ved gjennomgang av folkehelseloven

Etter folkehelseloven skal kommunene ha oversikt over folkehelsen og identifisere sine folkehelseutfordringer. Regjeringen vil i arbeidet med gjennomgang av folkehelseloven vurdere hvordan vold og overgrep kan ivaretas i et folkehelseperspektiv i lov og i forskrift om oversikt over folkehelsen.

Ansvarlig departement: HOD

d) Vurdere videre oppfølging av tiltak mot vold og overgrep i folkehelseprogrammet

«Program for folkehelsearbeid i kommunene» er en tiårig satsing fra 2017-2026, og et samarbeid mellom kommunenes interesseorganisasjon KS, Folkehelseinstituttet, Helsedirektoratet og Helse- og omsorgsdepartementet. Innenfor rammen av programmet har Vestfold og Telemark fylkeskommuner mottatt midler for å sørge for utvikling av tiltak for å forebygge vold og overgrep, samt få ny kunnskap om hva som er virksomme tiltak i et folkehelseperspektiv.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

a) Arbeidet med å utvikle indikatorer for kommunene ivaretas av FHI. Det bevilges egne midler over HODs budsjett til dette formålet.

b) RVTSe tilbyr tjenestestøtte og kompetanseheving innen vold og overgrep til landets kommuner, kommunale ledere og ansatte i ulike kommunale tjenester. Sentrenes arbeid finansieres med grunntilskudd fra Helsedirektoratet og tilskuddsregelverket stiller krav om at de fem RVTSe skal jobbe med mål om systematisk helsefremmende og forebyggende arbeid i kommunene. Vold og overgrep som en folkehelseutfordring løftes i både digitale og fysiske tilbud fra sentrene til kommunene.

c) Høringsnotat om forslag til endringer i Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven) ble sendt på høring 18. oktober 2024 med høringsfrist 18. januar 2025. I høringsnotatet foreslås det at vold og overgrep omtales på følgende måte:

§ 7 Tiltak

Kommunen skal iverksette nødvendige tiltak for å møte kommunens folkehelseutfordringer, jf. § 5. Dette kan blant annet omfatte tiltak knyttet til: fremming av psykisk helse og forebygging av psykiske plager og lidelser, ensomhet, vold og overgrep,

d) Det har siden 2019 blitt bevilget 16 millioner kroner over HODs budsjett til utprøving av tiltaksutvikling for å forebygge vold og overgrep innenfor rammen av folkehelseprogrammet. Midlene er tildelt Vestfold og Telemark fylkeskommune, og går til prosjekter i tre kommuner. Målet er styrke kommunenes arbeid med å fremme befolkningens helse og livskvalitet gjennom å fremme lokalt forebyggende arbeid mot vold og overgrep som en del av sitt systematiske folkehelsearbeid. Barn og unge er en prioritert målgruppe. Færder, Midt-Telemark og Larvik har mottatt midler. Piloten er nå ferdigstilt og evalueringsrapporten fra piloten finnes her [Sammen Mot i Vestfold og Telemark - Telemark fylkeskommune](#).² Tiltakene i programmet er videreført i drift i alle kommuner. Midlene ble fra 2024 innlemmet i opptrappingsplanen for psykisk helse.

Erfaringene fra piloten ble delt med andre kommuner i en avslutningskonferanse i forbindelse med den årlige folkehelsekonferansen i Tønsberg i 2024, samt at informasjon om tiltakene ligger på nettsiden www.forebygging.no.

² Bjerklund, M., Hvitsand, C. & Møller, G. (2024). «Barnets trygghet er ikke et prosjekt, det er vår fremtid.» Følgeevaluering av folkehelsesatsingen Sammen Mot. Telemarksforskning Rapport 891.

Tiltak 7: Utarbeide overordnet strategi for helhetlig og planmessig utvikling av arbeidet rettet mot voldsutøvere og overgripere

De fleste som kommer til behandling for voldsutøvelse, har utøvd vold i familien. Behandlingstilbudet til voksne spenner fra familievernkontor, som er et lavterskeltilbud, via tilbud i spesialisthelsetjenesten, som distriktpsykiatriske sentre (DPS), til tjenester og tilbud med mer spesifikke mandat. Eksempler på sistnevnte er stiftelsen Alternativ til Vold (ATV) og sinnemestringstilbudet utviklet ved St. Olavs hospital, avdeling Brøset. Helse- og omsorgsdepartementet bevilger i 2021 midler til et overordnet strategiarbeid for helhetlig og planmessig utvikling av arbeidet rettet mot voldsutøvere og overgripere. Strategien vil fokusere på de viktigste satsingsområdene for helsesektoren, og skal berøre både kommune- og spesialisthelsetjenesten. I tillegg til Brøset, Nasjonalt kompetansesenternettverk for sikkerhets-, fengsel- og rettspsykiatri (SIFER) og Regionale ressurscentre om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS), vil Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS), ATV og spisskompetansemiljøet om vold og høykonflikt i familievernet kunne være viktige bidragsytere i dette strategiarbeidet. Jf. også tiltak 64.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

Helsedirektoratet har siden 2020 jobbet med en nasjonal strategi for personer som utøver vold og seksuelle overgrep. Strategien ble ferdigstilt i 2022, og tiltakene har siden 2023 vært avgrenset til å gjelde for barn og unge.

Ett av de fire målene i strategien er å sikre et likeverdig og tilgjengelig behandlings- og oppfølgingstilbud til personer som utøver vold og seksualisert vold. I 2023 innhentet prosjektet innsikt fra i overkant av 70 ledere og ansatte i spesialisthelsetjenesten og den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Det ble også gjennomført dybdeintervjuer med brukere og pårørende. Basert på innsikten og eksisterende kunnskap på feltet, startet Helsedirektoratet i 2024 arbeidet med å utarbeide forslag til tiltak.

I 2024 utarbeidet Helsedirektoratet forslag om et ambulansespesialisthelseteam til barn og unge med høy risiko for å skade andre. Forslaget er utarbeidet i tett samarbeid med spesialisthelsetjenesten og har vært gjennom flere innspillsrunder før endelig versjon ble sendt på høring i oktober 2024. Høringsfristen var 24. januar 2025, og endelig anbefaling ble oversendt HOD i februar 2025.

Et annet mål i strategien er å utarbeide et felles faglig rammeverk for hvordan tjenestene kan jobbe med barn og unge (0–18 år) som står i fare for eller har utøvd vold og/eller skadelig seksuell atferd (SSA). Formålet med et felles faglig rammeverk er å styrke tjenestene i å jobbe systematisk og kunnskapsbasert i møte med barn og unge

som er i risiko for å skade andre. Rammeverket kan bidra til å skape en felles forståelse av kunnskap, metoder og verktøy som kan brukes i arbeidet på tvers av sektorene. En felles tilnærming kan bidra til mer helhetlig og koordinert innsats der barn og unge som er i risiko for å skade andre får hjelp som er tilpasset deres utfordringer og behov.

I 2024 har Helsedirektoratet samlet ressurser fra kommunale tjenester, spesialisthelsetjenesten, Statped og Bufetat for å foreslå konkrete verktøy og metoder som kan brukes i praksis til å identifisere, vurdere, følge opp og evaluere tiltak til målgruppen. Forslagene har blitt testet i et tverrsektorielt testpanel med ansatte fra skole, pedagogisk-psykologisk tjeneste (PPT), helse og barnevern.

I 2025 har Helsedirektoratet invitert til et bredt samarbeid med sju direktorater og 20 kompetansemiljøer på tvers av helse-, justis-, utdanning- og barnevernssektoren. Målet er å få et samlet kunnskapsgrunnlag og et felles rammeverk på tvers av sektorene. Helsedirektoratet koordinerer arbeidet.

Tiltak 8: Styrke tilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA) gjennom å:

a) Utrede mulige lavterskeltjenester for barn og unge som står i fare for problematisk eller skadelig seksuell atferd mot andre barn og unge

De siste årene har det vært en økt satsing på kunnskap om barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA), både i klinisk arbeid, i forskningslitteraturen og blant beslutningstakere. Kunnskapen viser at majoriteten utøver skadelig seksuell atferd overfor noen de kjenner, og for noen gjelder dette søsken eller andre i familien. Andre retter slik atferd mot ukjente. Skadelig seksuell atferd kan også foregå over nettet. Norge mangler et lavterskeltilbud med enkel tilgang til informasjon, råd og veiledning for den som står i fare for å utøve skadelig seksuell atferd mot andre barn og unge. Det bør også vurderes hvordan et lavterskeltilbud kan knyttes opp mot en behandlings- og oppfølgingstjeneste for å sikre et helhetlig tilbud.

Ansvarlig departement: HOD

b) Øke kompetansen om problematisk og skadelig seksuell atferd (SSA) i psykisk helsevern for barn og unge og styrke kompetansen om SSA i RVTSene

Det er fortsatt for liten kapasitet i behandlingstilbudet til unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA), og i behandlingstilbudet til voldsutøvere generelt i psykisk helsevern. Helse Vest RHF har fått i oppdrag å lede arbeidet med å styrke kompetansen og etablere behandlingstilbud i alle helseregioner for barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd, uavhengig av hvor i landet de bor. Oppdraget skal også sikre at det etableres samarbeid mellom det nasjonale kliniske nettverket (ledet av Helse Vest RHF/ Betanien/V27) og det nasjonale tverrsektorielle

kompetansenettverket (koordinert av Helse Midt RHF). Helse Vest RHF skal samarbeide med de øvrige RHFene om oppdraget. Ansvarlig departement: HOD

c) Øke kompetansen på problematisk og skadelig seksuell atferd i habiliteringstjenesten

Problematisk eller skadelig seksuell atferd (SSA) er også en utfordring for habiliteringstjenesten for barn og unge. Det vurderes å være behov for å etablere et tilsvarende prosjekt for kompetanseutvikling innen habiliteringstjenesten som har vært gjort i psykisk helsevern for barn og unge. Helse Vest RHF får i ansvar å utarbeide en plan for hvordan behandlingstilbudet til barn og unge (opptil 25 år) med skadelig seksuell atferd skal styrkes i habiliteringstjenesten nasjonalt. Helse Vest RHF skal også lede kompetanseutviklingsarbeidet i habiliteringstjenesten i alle helseregionene.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

Tiltaket følges opp av Helsedirektoratet. Direktoratet har levert en utredning om lavterskeltjenester for barn og unge som står i fare for problematisk eller skadelig seksuell atferd til HOD og arbeidet med å etablere et tilbud startet opp i 2022. Det skal også utredes nærmere lavterskeltiltak for barn under 12 år.

Helsedirektoratet har også gjennomført en utredning om lavterskeltilbud til barn og unge med nevroutviklingsforstyrrelser som er i fare for å utsette barn og unge for problematisk og skadelig seksuell atferd. Konseptutredningen ble oversendt HOD i 2023.

Fra 2021 er det bevilget særskilte midler til å etablere spisskompetansemiljøer om problematisk og skadelig seksuell atferd (SSA) i alle helseregioner og til å styrke kompetansen om temaet hos RVTSene.

RVTSene har hatt høy aktivitet på temaområdet problematisk eller skadelig seksuell atferd og har stått for viktige bidrag til utviklingen på feltet de siste årene. Blant annet er nettressursen seksuellatferd.no utviklet. I tillegg har det over år blitt bevilget midler til et kompetanseutviklingsprosjekt for BUP (Barne- og ungdomspsykiatrisk poliklinikk). Dette er et samarbeid mellom Helsedirektoratet og habiliteringstjenesten. Helse Fonna leder arbeidet.

Tiltak 9: Videreutvikle familievern tjenestens arbeid med vold

NOU 2019: 20 «En styrket familietjeneste – En gjennomgang av familievern tjenesten», Partnerdrapsutvalgets utredning NOU 2020: 17 «Varslede drap?» samt pågående og gjennomført forskning i regi av NOVA om familievernets arbeid med vold, er viktige kunnskapsgrunnlag for videreutvikling av tilbudet.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

I planperioden har det vært gjennomført en betydelig styrking av kompetanse og fagutvikling om vold i familievern tjenesten. I tråd med Bufetats kompetansemodell der ulike spisskompetansemiljøer har ansvar for viktige fagområdet i etaten, har Spisskompetansemiljøet om Vold og høykonflikt i Bufetat arbeidet med å implementere en basiskompetanse for alle terapeuter, nødvendig grad av handlingskompetanse hos alle terapeuter og kontor, samt behandlingskompetanse hos et utvalg av de ansatte.

Alle terapeuter i familievernet har gjennomført grunnopplæring om vold, og nyansatte mottar opplæring. Faglig fokus i grunnopplæring del 1 er forståelse av vold som fenomen, tematisering/avdekking av vold og arbeid for økt trygghet i familien. Del 2 går nærmere inn i familiedynamikk og skade på omsorgskapasitet, samt ivaretagelse av hjelpere.

Som en del av arbeidet med å styrke og videreutvikle tjenestens tilbud når vold er en del av en sak, har det i planperioden vært gjennomført opplæring i metodikken «Enkel og effektiv aggresjonskontroll» (EEA). Tilpasningen av, og opplæringen i EEA-metodikken, er et resultat av et samarbeid med ATV.

Det er pågående utviklingsarbeid for å styrke voldsutsattes rettsikkerhet innen rammene av obligatorisk mekling etter samlivsbrudd i familievernet.

NOVA har gjennomført en studie av familievernets voldsarbeid, som ble publisert i 2024. Rapporten kan lastes ned [her](#).³

Et av tiltakene i Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle* er å styrke familievernets arbeid med negativ sosial kontroll og æresrelatert vold.

³ Seeberg, M. L og Bossy, D. (2024) «Dråpe for dråpe, stein for stein». *Familievernets voldsarbeid i endring*. NOVA Rapport 9/24.

Tiltak 10: Legge til rette for bedre koordinering av kampanjer og annet holdningsskapende arbeid for å forebygge vold i nære relasjoner

De siste årene er det gjennomført en rekke kampanjer som skal bidra til å heve befolkningens kunnskapsnivå om vold i nære relasjoner og om hvor man kan søke hjelp. Det er viktig at kampanjer og annet holdningsskapende arbeid er godt koordinert for størst mulig effekt. Partnerdrapsutvalget anbefaler at det jevnlig gjennomføres tilpassede nasjonale kampanjer blant annet om vold i nære relasjoner, partnerdrap, hjelpetilbud, varslingsplikt og avvergeplikt. Også digital vold skal inngå i kampanjevirkosomheten.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Tiltaket er videreført i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*, og vil kunne være en oppgave for direktoratsgruppen som er etablert for arbeidet mot vold i nære relasjoner, jf. omtale under tiltak 19.

Tiltak 11: Videreutvikle kampanjen om avvergeplikten

Enkelte former for vold eller overgrep er så alvorlige at alle har en lovpålagt plikt til å søke å avverge at det skjer. Dette gjelder blant annet mishandling i nære relasjoner (§§ 282 og 283). Plikten er beskrevet i straffeloven § 196 og utløses idet man får kunnskap om at handlingen vil skje, eller tror at det er mest sannsynlig at handlingen vil skje. Man kan avverge ved å varsle politi, barnevern eller på annen måte søke å forhindre at handlingen skjer. Kartlegginger har vist at det mangler kunnskap om avvergeplikten, både i tjenesteapparatet og i den generelle befolkningen. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) gjennomfører en kampanje om avvergeplikten rettet mot ansatte i barnehager, skoler og helsevesenet og mot allmennheten. Kampanjen leder til nettsiden plikt.no som informerer om når du kan ha plikt til å avverge og hvordan du kan avverge.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Tiltaket er videreført i ny opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*. NKVTS fikk i 2017 i oppdrag å utforme og realisere en kampanje med formål om å øke kjennskapen til avvergeplikten nedfelt i

straffeloven § 196. Kampanjen har siden oppstart vært finansiert av JD. I 2024 mottok NKVTS en ekstra bevilgning for å styrke tiltaket med å spre kunnskap om veilederen «[Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen](#)»⁴ og til videreutvikling av kampanjen og nettsiden [plikt.no](#). Dette er en oppfølging av punkter i Opptrappingsplanen.

Tiltak 12: Inkludere informasjon om vold og overgrep i ny veileder om tilskuddsordningen for tros- og livssynssamfunn

Ny lov om tros- og livssynssamfunn (trossamfunnsloven) trådte i kraft 1. januar 2021. Vold, tvang, overgrep og negativ sosial kontroll kan være grunnlag for å nekte tros- eller livssynssamfunn tilskudd. Det vil bli utarbeidet en ny veileder for tros- og livssynssamfunn til erstatning for dagens forstanderveileder. Ny veileder skal inneholde oppdatert informasjon om vold i nære relasjoner.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Den nye veilederen om tilskuddsordningen for tros- og livssynssamfunn ferdigstilles tidlig i 2025.

Tiltak 13: Inkludere vold mot dyr (dyremishandling) i NKVTS' omfangsundersøkelse om vold i nære relasjoner

Vold mot dyr er ofte en del av volden i familien. I familier som har kjæledyr, vil vold mot eller drap av dyret, eller trusler om dette, kunne ha traumatiserende effekt. Trusler om vold mot kjæledyr vil kunne hindre eller utsette at voldsutsatte oppsøker hjelp for seg selv og sine barn på krisesenter, og barn kan utsette seg selv for stor risiko for å beskytte kjæledyret mot vold. Fortsatt er det lite kunnskap, og det finnes lite forskning på dette temaet i Norge. Økt bevissthet og systematikk der kartlegging av omsorg for dyr og trusler mot dyr inngår i utredning av livssituasjon og trusselbilde, samt hjelp til plassering av eventuelle dyr, er derfor viktig for å kunne ivareta voldsutsatte. For å avdekke hvor utbredt fenomenet er vil det inngå spørsmål om dyremishandling i Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) sin nye omfangsundersøkelse om vold i nære relasjoner som skal gjennomføres i 2021.

⁴ Justis- og beredskapsdepartementet (2023). *Taushetsplikt, opplysningsrett og opplysningsplikt i forvaltningen – en veileder*. Basert på en utredning av professor, ph.d. Morten Holmboe, utført på oppdrag fra og i samarbeid med Justis- og beredskapsdepartementet

Spørsmål om vold mot kjæledyr som del av volds- og trusselbildet inngår i rapporteringen fra krisesentrene fra og med 2020. Det er utarbeidet en artikkel om denne tematikken i forbindelse med publisering av krisesenterstatistikken i juni 2021.

Ansvarlige departementer: JD, BFD, HOD, LMD

Status:

Spørsmål om vold mot dyr ble tatt inn i omfangsundersøkelsen om vold i nære relasjoner. NKVTS' rapport «Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen» forelå i 2023 og kan lastes ned [her](#).⁵ Forskerne fant at det er en betydelig sammenheng mellom vold mot dyr og vold mot mennesker.

Resultater fra undersøkelsen om sammenhengen mellom vold mot familiedyr og vold mot barn er publisert i en artikkel skrevet i samarbeid mellom NKVTS og Veterinærhøgskolen NMBU. Artikkelen er publisert i *Journal of Interpersonal Violence* og kan lastes ned [her](#).⁶

Tiltak 14: Opprette funksjon for dyrevelferds kriminalitet i de resterende seks politidistriktene

Hovedmålet med opprettelsen av egne funksjoner for dyrevelferds kriminalitet er et effektivt samarbeid mellom Mattilsynet og politiet for å forebygge og bekjempe kriminalitet mot dyr. En del av bakgrunnen for, og formålet med, de senere års satsing mot dyrevelferds kriminalitet er også avdekking og forebygging av vold i nære relasjoner, herunder vold mot barn. Det er etablert et tett samarbeid mellom Mattilsynet og politiet i form av dyrekrimgrupper i seks politidistrikter. Ordningen skal utvides til alle landets tolv politidistrikter i løpet av 2021.

Ansvarlige departementer: JD, LMD

Status:

Midler til opprettelsen av slike funksjoner for dyrevelferds kriminalitet ble tildelt Politidirektoratet (POD) og Mattilsynet i 2021, og slike funksjoner ble opprettet i de

⁵ Dale, M. T. G., Aakvaag, H. F., Strøm, I. F., Augusti, E. M., & Skauge, A. D. (2023). Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. (Rapport 1).

⁶ Muri, K., Augusti, E.-M., Bjørnholt, M., & Hafstad, G. S. (2022). Childhood Experiences of Companion Animal Abuse and its Co-Occurrence with Domestic Abuse: Evidence from a National Youth Survey in Norway, *Journal of Interpersonal Violence* 37(23-24), NP22627-NP22646.

seks siste politidistriktene høsten 2021. Økokrim har en dedikert jurist som koordinerer dette arbeidet med politidistriktene.

Mattilsynet og politiet fastsatte 1. april 2022 en felles rutine for håndtering av saker innenfor dyrevelferdskriminalitet. Mattilsynet rapporterer for 2023 at samhandlingen med politi og påtalemyndigheten har vært god, både lokalt og sentralt.

I 2024 fikk Mattilsynet i sitt tildelingsbrev følgende oppdrag:

Mattilsynet skal samarbeide med politiet om dyrevelferdssaker som håndteres som straffesaker. På bakgrunn av kompetansen i dyrekrimenhetene, skal Mattilsynet kunne bidra i arbeidet mot vold i nære relasjoner, når kunnskap om vold og overgrep mot familiedyr er relevant.

Tiltak 15: Vurdere opprettelsen av en undersøkelseskommissjon for gjennomgang av alvorlige saker der barn dør eller har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep og omsorgssvikt

Barnevoldsutvalget anbefalte i NOU 2017: 12 «Svikt og svik» å opprette en fast undersøkelseskommissjon for gjennomgang av alvorlige saker der barn dør eller har vært utsatt for vold, seksuelle overgrep eller omsorgssvikt. Hensikten med kommisjonen vil være å utrede hendelsesforløp, årsaksfaktorer og årsakssammenhenger for å bidra til læring og forebygging av framtidige hendelser. Et slikt organ vil kunne se på flere sektorer i sammenheng og ha et tverrfaglig og helhetlig perspektiv. Se også tiltak 16.

Ansvarlige departementer: BFD, HOD, JD, KD

Status:

Tiltaket er videreført i Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*. Fra 1. januar 2025 etableres det en ny undersøkelsesordning i Statens helsetilsyn for drap og andre alvorlige saker om vold, overgrep og omsorgssvikt mot barn. Undersøkelsene skal identifisere systemsvikt og bidra til læring og forbedring i virksomheter for å sikre barns trygghet og rettssikkerhet. BFD sendte i desember 2024 på høring forslag til lov som regulerer rammene for undersøkelsesordningen. Høringsfrist var 31. januar 2024.

Tiltak 16: Vurdere opprettelsen av en undersøkelseskommissjon for gjennomgang av partnerdrap

Partnerdrapsutvalget anbefalte i NOU 2020: 17 «Varslede drap?» å opprette en fast undersøkelseskommissjon for gjennomgang av partnerdrap. Hensikten med kommisjonen vil være å utrede hendelsesforløp, årsaksfaktorer og årsakssammenhenger for å bidra til læring og forebygging av framtidige drap. Et slikt organ vil kunne se på flere sektorer i sammenheng og ha et tverrfaglig og helhetlig perspektiv. Se også tiltak 15.

Ansvarlige departementer: JD, BFD, HOD, KD

Status:

Regjeringen nedsatte en permanent partnerdrapskommissjon 6. september 2024. Kommisjonen skal gjennomgå alle partnerdrap, for å avdekke systemsvikt, lære av feil og videreutvikle arbeidet med å forebygge partnervold og partnerdrap. Kommisjonens sekretariat er lagt til Statens sivilrettsforvaltning.

Kommisjonens leder og medlemmer er:

Leder:

- Lena Bendiksen, professor i rettsvitenskap, UiT Norges arktiske universitet

Medlemmer:

- Solveig Karin Bø Vatnar, psykologspesialist/forsker, Oslo Universitetssykehus, SIFER Sør-Øst, Professor II Høgskolen i Molde
- Henning Mohaupt, psykologspesialist/forsker, Alternativ til vold Stavanger
- Hanne Finanger, seksjonssjef ved forebyggende avdeling, Oslo politidistrikt
- Anja Bredal, forsker, Velferdsforskningsinstituttet NOVA/OsloMet
- Kaveh Rashidi, spesialist i allmenntilleggsmedisin og fastlege, Bydel St. Hanshaugen, Oslo
- John-Filip Strandmoen, politioverbetjent og psykolog, KRIPOS
- Bjørn Kristian Soknes, pensjonert statsadvokat, Trøndelag statsadvokatembete

JD femmet i november 2025 en proposisjon med forslag til lov om Statens kommisjon for partnerdrap som gir rammer for kommisjonens arbeid, organisering og tilgang til opplysninger. Stortinget behandlet proposisjonen første gang 4. mars og loven ble vedtatt 18. mars 2025.

Tiltak 17: Utarbeide et nasjonalt forebyggingsprogram for en samordnet innsats mot partnervold og partnerdrap

Et nasjonalt forebyggingsprogram skal bidra til å sikre felles innsats for forebygging av partnervold og partnerdrap på tvers av sektorer og forvaltningsnivåer.

Forebyggingsprogrammet skal ta høyde for både individuelle, relasjonelle og kontekstuelle risiko- og beskyttelsesfaktorer, ta hensyn til flere dimensjoner av volden og rette seg mot flere målgrupper. Tiltaket skal ses i sammenheng med tiltak 16 om partnerdrapskommisjon. Programmet skal oppdateres jevnlig.

Ansvarlige departementer: JD, BFD, HOD, KD

Status:

Tiltaket er videreført i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*, og skal ses i sammenheng med opprettelsen av den permanente partnerdrapskommisjonen som ble nedsatt i september 2024, jf. tiltak 16.

Tiltak 18: Sørg for at vordende og nybakte foreldre får informasjon om faren ved å riste spedbarn

Risting av spedbarn er en svært alvorlig form for fysisk barnemishandling av barn under ett år. En av årsakene til volden kan være slitne og frustrerte foreldre som etter lengre tids stress og problemer mister fatningen og utøver fysisk vold mot barnet. Det er viktig å nå ut til begge foreldre med informasjon om faren ved å riste barnet. Risting av spedbarn bør være tema både i svangerskapsomsorgen, i fødsels- og barselomsorgen og i helsestasjonsprogrammet.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

Helsepersonell i svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen samt helsestasjon 0–5 år informerer og har samtaler om blant annet tema vold, tilknytning og vanskelige følelser i sine faste konsultasjoner og møter med gravide og foreldre til små barn.

Ressurser for helsepersonell i dette arbeidet består av:

- Opplæringsprogrammet for helsepersonell «Tidlig Inn»
- Anbefalinger i Nasjonale faglige retningslinjer for svangerskap, barselomsorgen og for helsestasjons- og skolehelsetjenesten

Målet er å gjøre foreldre oppmerksomme på hva de kan gjøre dersom de føler at de mister kontroll eller blir så fortvilet at de er redde for å skade barnet. I ressursene er

det en egen omtale av risting av spedbarn og at foreldrene bør få informasjon på første hjemmebesøk. Helsepersonell i svangerskaps-, fødsels- og barselomsorgen informerer om god tilknytning mellom spedbarn og foreldre og hvilke farer det er ved å riste et spedbarn.

Informasjon til foreldre og andre om faren ved å riste spedbarn:

- Mamma Mia: En forskningsbasert og gratis app som kan fremme helse og trivsel for mor, barn og partner under graviditeten og etter fødsel. Appen er finansiert av Helsedirektoratet).
- Nettsiden «Foreldrehverdag» som gir trygge råd til deg med barn. Bufdir er ansvarlig for denne nettsiden.
- Nettsiden «Zanzu» om vanskelige følelser når du har baby. Nettsiden tilbyr enkel og oversiktlig informasjon om seksuell og reprodktiv helse på syv Språk. Helsedirektoratet er ansvarlig for nettsiden.

I tillegg er [Helsenorge.no](https://www.helsenorge.no) sine sider om vold under revidering. Det vurderes å ta inn informasjon om faren ved å riste spedbarn også der.

Innsatsområde 2: Likeverdig og sammenhengende bistand

Vold kan ramme den utsatte på mange områder i livet, og utsatte for vold i nære relasjoner kan ha behov for hjelp fra flere tjenester over kortere eller lengre tid. God hjelp til rett tid kan bidra til å forebygge negative ettervirkninger av vold. Å sikre hele befolkningen tilgang til likeverdige og tilrettelagte tjenester er en sentral oppgave for myndighetene. Innsatsen skal være kunnskapsbasert og bygge på forskning og statistikk.

Tiltak 19: Styrke samarbeidet mellom direktoratene i arbeidet mot vold i nære relasjoner

Det er behov for å styrke koordinering og samarbeid mellom direktoratene. Godt samarbeid på direktoratsnivå forutsetter enhetlige styringssignaler fra departementene og tydelig ledelse og prioritering i direktoratene.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Tiltaket er videreutviklet som et regjeringen vil-punkt i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*:

«Regjeringen vil etablere en struktur på direktoratsnivå for bedre tverrsektorielt samarbeid og samordning av innsatsen mot vold og overgrep.»

Direktoratsgruppen mot vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn ble etablert i 2023, med deltakelse fra ti direktorater. Gruppens mandat ble besluttet høsten 2024.

Det overordnede formålet med direktoratsgruppen er å bidra til bedre og mer samordnede tjenester og tiltak for befolkningen i arbeidet med å bekjempe vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn. Direktoratsgruppen skal bidra til koordinering av oppdrag og tiltak som løses i samarbeid mellom to eller flere sektorer og som berører direktoratsgruppens formål. Dette kan være felles tiltak i gjeldende handlingsplaner, opptappingsplaner og årlige tildelingsbrev.

Direktoratsgruppen ledes av Bufdir som koordinerer arbeidet sammen med Sekretariatet for konfliktrådene (SfK).

Tiltak 20: Tydeliggjøre statsforvalternes rolle i arbeidet med vold i nære relasjoner gjennom felles og koordinerte oppdrag på feltet

Statsforvalterne har en viktig rolle i arbeidet mot vold i nære relasjoner og får oppdrag fra flere departementer på dette området. Statsforvalteren er også tilsynsmyndighet på en rekke velferdsområder, og fører blant annet tilsyn med kommunenes oppfølging av krisesenterlova. Som en del av aktivitets- og redegjørelsesplikten skal statsforvalteren rapportere årlig om likestillingsarbeidet, herunder innsatsen mot kjønnsbasert vold.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KUD, KDD, LMD

Status:

Tiltaket er videreført i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*.

BFD har over flere år blant annet gitt statsforvalterne i oppdrag å bidra til at kommunene ivaretar sitt ansvar for å avdekke og forebygge vold og overgrep. Statsforvalteren skal også bidra til at kommunene har et helhetlig krisesentertilbud av god kvalitet med et velfungerende system for internkontroll. Statsforvalter skal prioritere tilsyn med kommuner med risiko for svikt i krisesentertilbudet. I gjennomføring av tilsyn, skal statsforvalter særlig vektlegge kommunenes ivaretagelse av barn på krisesenter og oppfølging av voldsutsatte i reetableringsfasen, herunder tilgang til bolig etter endt opphold på krisesenter.

Helsedirektoratet har inkludert temaet vold og overgrep i sine faste møter og årlige samlinger med statsforvalterne. Noen av statsforvalterembetene har egne koordinatører på vold, mens andre kombinerer det denne oppgaven med oppgaver knyttet til psykiatri og rus eller lignende.

Statsforvalteren skal årlig avgi en likestillingsredegjørelse, samt være pådriver for at kommunene aktivt arbeider med å fremme likestilling. Dette innebærer å bidra til at aktivitets- og redegjørelsesplikten, og arbeidsmetodene som følger av plikten i Likestillings- og diskrimineringsloven §§ 24 og 26, blir gjort kjent og fulgt opp. Statsforvalteren har også en viktig rolle i å øke kompetansen om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne i kommunene, jf. CRPD (*Convention on the Rights of Persons with Disabilities*/Konvensjon om rettighetene til personer med nedsatt funksjonsevne).

Tiltak 21: Bidra til økt bruk av kommunale og interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner gjennom å:

a) Oppfordre til utarbeidelse av kommunale handlingsplaner eller innlemming av arbeidet mot vold i nære relasjoner i annet kommunalt planverk

Kommunale eller interkommunale handlingsplaner kan være gode verktøy for å koordinere den lokale innsatsen mot vold i nære relasjoner. En kartlegging fra 2018 viste at 40 prosent av kommunene hadde handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Undersøkelsen viste at handlingsplaner som har klare strategier og konkrete tiltak for voldsarbeidet, og som blir implementert og evaluert, er nyttige verktøy for politikere og administrasjon, og for å sikre kvaliteten på tjenestene. Jf. også tiltak 69.

Ansvarlig departement: JD

b) Revidere og oppdatere veilederen for utarbeidelse av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner

Det er utarbeidet en web basert veileder for utvikling av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) skal bistå kommunene i utviklingen av slike planer. En studie fra 2018 om bruken og nytten av kommunale handlingsplaner har en rekke anbefalinger som følges opp gjennom en revisjon av den web baserte veilederen. Rapporten anbefaler blant annet opprettelse av en egen koordinatorfunksjon i kommunene. Veilederen skal oppdateres fortløpende og revideres hvert tredje år.

Ansvarlig departement: JD

Status:

NKVTS har revidert, oppdatert og videreutviklet veilederen for utarbeidelse av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Arbeidet er gjort i samarbeid RVTS, ATV, Kirkens bymisjon, Redd Barna og TryggEst. Den oppdaterte veilederen ble lansert i mars 2022 og kan lastes ned [her](#).

I tilskuddsbrev fra Helsedirektoratet til NKVTS og RVTS bes sentrene bidra til økt bruk av kommunale og interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. NKVTS skal sikre nødvendig vedlikehold av senterets veileder og samarbeide med RVTSene om implementering av denne. RVTSene skal understøtte planarbeid i kommunene, slik at flere kommuner utvikler og tar i bruk lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, og bidra til lokalt og regionalt samarbeid og samordning av voldsarbeidet. NKVTS og RVTSene skal jobbe sammen og koordinert for å bidra til økt bruk av kommunale og interkommunale handlingsplaner. Dette inkluderer stimulering til utvikling og implementering av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner i kommuner med samisk befolkning. Innsatsen ses i sammenheng med flere tiltak i Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*.

Tiltak 22: Utarbeide faglige anbefalinger for tverrfaglige konsultasjonsteam og utrede behov for regionale team

Det finnes i overkant av 30 konsultasjonsteam rundt om i landet som skal bidra til å avdekke vold og overgrep mot barn og unge. Teamene er tverrfaglig sammensatt og gir råd og veiledning til voksne som er usikre på, eller har mistanke om, at barn kan være utsatt for vold eller seksuelle overgrep. Sakene drøftes anonymt. En evaluering fra 2019 viser at det er stor variasjon i teamene, både med hensyn til hvor de er forankret, hvordan de blir brukt og målgruppen for teamene.³⁴ Forskerne bak evalueringen konkluderer med at konsultasjonsteam gir bedre hjelp i kompliserte saker og anbefaler at ordningen videreutvikles og at det på nasjonalt nivå utvikles retningslinjer for konsultasjonsteamene. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet er derfor gitt i oppdrag å utarbeide faglige anbefalinger for tverrfaglige konsultasjonsteam og utrede behov for regionale team i samarbeid med relevante direktorater. Der det er relevant skal det samiske perspektivet ivaretas i konsultasjonsteamene.

Ansvarlige departementer: BFD, AID, HOD, JD, KD

Status:

Det er gjort en utredning av regionale konsultasjonsteam om vold og overgrep som ble ferdigstilt i 2023, og som ligger til grunn for utvikling av de faglige anbefalingene. I arbeidet med å utvikle faglige råd ble det opprettet to referansegrupper, en med fagpersoner og en med representanter fra relevante direktorater. De nasjonale faglige rådene ble ferdigstilt og publisert på Bufdir.no høsten 2024.

Rådene gjelder konsultasjonsteam for anonym drøfting ved bekymring for omsorgssvikt, vold og overgrep mot barn og unge. Rådene kan brukes ved oppstart, organisering og drift av team, og er utviklet for både kommunale og interkommunale konsultasjonsteam, samt eventuelt team ved Statens barnehus.

Veilederen omfatter også råd om teamenes faktiske arbeid. Det er laget en plan for å gjøre rådene kjent og implementert i kommunesektoren.

Veilederen kan lastes ned her: [Nasjonale faglige råd for tverrfaglige konsultasjonsteam i saker hvor det er bekymring for omsorgssvikt, vold eller overgrep mot barn og unge | Bufdir](#)

Tiltak 23: Sørg for at informasjon om individuell plan integreres i relevante veiledere

Individuell plan er en måte å samordne tjenestene til det beste for den enkelte voldsutsatte. Retten til individuell plan skal primært sikre et helhetlig tilbud for pasienter og brukere med behov for langvarige og koordinerte tjenester. Gjennom individuell plan sees tjenester fra ulike sektorer og nivåer i sammenheng og innrettes slik at den planen gjelder kan nå sine mål. Erfaringer tyder imidlertid på at ikke alle som har rett til individuell plan mottar dette.

Ansvarlige departementer: AID, BFD, HOD, KD, KDD

Status:

Informasjon om individuell plan er integrert i [«Krisesenterveileder – Faglig veileder for innholdet i krisesentertilbudet»](#), som Bufdir har utviklet. I tillegg inngår informasjon om individuell plan i flere tverrsektorielle veiledere som flere direktorater har bidratt til å utvikle, blant annet [«Samarbeid om tjenester til barn, unge og deres familier»](#) og [«Nasjonal veileder for psykisk helsearbeid barn og unge»](#).

Informasjon om individuell plan er integrert i [«Rundskriv til Lov om sosiale tjenester i arbeids- og velferdsforvaltningen»](#).

Tiltak 24: Styrke psykososial oppfølging og traumebehandling av volds- og overgrepssutsatte gjennom å:

a) Veilede og understøtte kommunenes arbeid med å få oversikt over og beskrive ansvar, oppgaver og aktiviteter for å sikre en helhetlig oppfølging av personer som har vært utsatt for vold og overgrep

Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten pålegger kommunen «å ha oversikt over og beskrive virksomhetens mål, oppgaver, aktiviteter og organisering. Det skal klart fremgå hvordan ansvar, oppgaver og myndighet er fordelt og hvordan det skal 35 Prop. 100 L (2020-2021). Endringer i velferdstjenestelovgivningen (samarbeid, samordning og barnekoordinator). arbeides systematisk for kvalitetsforbedring og pasient- og brukersikkerhet i virksomheten». Plikten omfatter også virksomhetens ansvar etter helselovgivningen for å forebygge, avdekke og avverge vold og overgrep og oppfølgingsansvar for personer som har vært utsatt for dette. Mange strever med fysiske og psykiske reaksjoner etter traumatiske hendelser, som vold i nære relasjoner, og enkelte vil oppleve vedvarende plager. Å være utsatt for langvarig eller alvorlig vold kan utløse psykiske reaksjoner med behov for psykososial oppfølging og eventuelt behandling. I sin oppfølging av personer som har vært utsatt for potensielt traumatiske hendelser som vold og overgrep i nære relasjoner,

bør tjenestene legge nasjonale faglige føringer om proaktiv psykososial oppfølging ved ulykker, kriser og katastrofer til grunn. Ved å yte aktiv oppfølging over tid, er det mulig å vurdere behov for flere tiltak eller spesifikke behandlingsintervensjoner. Kommunene har en sentral rolle i å tilby proaktiv psykososial oppfølging og i å henvise til spesialisthelsetjenesten når det er påkrevet.

Ansvarlig departement: HOD

b) Vurdere hvordan opplæringsmodellen for trinnvis TF-CBT kan tilbys kommunene, dersom resultatene fra utprøvingen er gode

For å styrke kommunenes tilbud til voldsutsatte barn som trenger hjelp, men som ikke nødvendigvis har behov for spesialistbehandling, utprøves modellen «Stepped-Care TF-CBT» i ti kommuner. Målet er å styrke kommunenes kompetanse i oppfølging av voldsutsatte barn og omsorgsgivere, slik at de kan tilby hjelp til flere utsatte barn, gi hjelp på et tidlig tidspunkt og tilrettelegge for et godt samarbeid med spesialisthelsetjenesten. Dersom resultatene fra utprøvingen, som vil foreligge i 2021, er gode, vil man se på mulighetene for å tilby opplæringsmodellen til flere kommuner.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

a) I Helsedirektoratets tilskuddsbrev til RVTSene bes sentrene samarbeide med statsforvalterne om å veilede kommunene i hvordan de kan etablere rutiner for å sikre en helhetlig oppfølging av personer som har vært utsatt for vold og overgrep. Dette gjør RVTSene blant annet gjennom å understøtte kommuner i utvikling og bruk av kommunale og interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Statsforvalterne bidrar til å oppfordre kommuner om aktivt arbeid med lokale planer.

b) «Trinnvis saman» er en foreldreledet traumebehandling, og metoden har blitt testet ut som en tidlig intervensjon i kommunale tjenester på initiativ fra NKVTS. Pilotprosjektet ble ferdigstilt i 2022 med lovende resultater. I 2023 startet NKVTS opp en større randomisert kontrollert studie for å evaluere om metoden er mer effektiv enn det som vanligvis tilbys i kommunen. I tillegg til å undersøke effekt på reduksjon av symptomer og bedring av funksjon, er det en målsetning for NKVTS å få mer kunnskap om hvorvidt metoden er mer kostnadseffektiv, om den kan ha en forebyggende effekt, og hvordan barnas søvn blir påvirket av behandlingen. Det er også et ønske å få mer kunnskap om hvordan kommunene og BUP kan samarbeide bedre rundt de barna som blir trappet opp fra kommunen for å motta videre behandling i BUP. I 2024 har NKVTS rekruttert åtte nye kommuner/bydeler til å delta, og til sammen er det per nå 25 aktive behandlingsteam i studien.

Til sammen har 57 terapeuter fått opplæring i metoden og i tillegg deltar om lag 50 terapeuter i kontrollbetingelsen. Kontrollbetingelsen består av det ordinære behandlingstilbudet som tilbys i kommunen, også kjent som «Treatment as Usual» (TAU). Ved utgangen av 2024 har over 90 barn blitt kartlagt for mulig inklusjon, og nærmere 50 familier deltar nå i studien.

Tiltak 25: Videreføre arbeidet med å utvikle og implementere kunnskapsmoduler om integrert rus- og voldsbehandling

Alkohol og andre rusmidler er ofte inne i bildet i forbindelse med voldshendelser. Rusproblemer kan også utvikles etter voldseksposering. For å styrke kompetansen om rus og vold i tjenestene har Kompetansesenter rus (KoRus) i samarbeid med de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) fått i oppdrag å utvikle kunnskapsmoduler om vold og rus som særlig vektlegger integrert og samtidig behandling av rus- og voldsproblematikk for både utsatte og utøvere.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

KORUS og RVTS har sammen utviklet nettstedet www.rusogvold.no med kunnskapsmoduler som særlig vektlegger integrert og samtidig behandling av rus- og voldsproblematikk for både utsatte og utøvere. Målgruppen er behandlere, miljøpersonale og saksbehandlere i kommunene og spesialisthelsetjenesten. Kompetanseutvikling rus og vold har gått fra prosjekt til drift og arbeidet med vedlikehold og implementering av nettressursen videreføres i 2025 med en øremerket bevilgning fordelt på fem regioner, slik det også var i 2024. Arbeidet koordineres av et nasjonalt nettverk sammensatt av representanter fra KORUS og RVTS for å ivareta utvikling og likeverdige tilbud til regionene.

Tiltak 26: Søke å etablere et nasjonalt tilbud for kvinner som gjennomfører straff, i samarbeid med krisesentrene, for å bistå kvinnelige innsatte som er eller har vært utsatt for vold i nære relasjoner

Personer som gjennomfører straff, blant annet for voldsutøvelse, kan selv ha vært utsatt for vold i nære relasjoner. Dette tiltaket handler om at voldsutsatte kvinner under straffegjennomføring skal få samme type tilbud som voldsutsatte kvinner ellers i samfunnet, herunder hjelp fra krisesentrene til å bearbeide sine voldserfaringer og støtte til hvordan de kan beskytte seg mot vold etter løslatelse. Tiltaket innbefatter også kompetansehevende tiltak for kriminalomsorgens ansatte.

Status:

Oslo krisesenter har i perioden for handlingsplanen (2021–2024) gitt tilbud ved Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt til innsatte som er, eller har vært, utsatt for vold i nære relasjoner. Dette kan innebære at den innsatte har opplevd fysisk vold, psykisk vold, seksuell vold eller andre former for vold.

Oslo krisesenter har holdt kunnskapskurs om vold i nære relasjoner og tilbudt individuelle samtaler. På kurset utforskes temaer som hva vold er, hvilke ulike former for vold som finnes, risikofaktorer for vold, det å leve med vold, reaksjoner på vold og hvordan vold påvirker synet på oss selv, synet på andre og synet på vold generelt. På kurset utforskes også veien videre etter å ha opplevd vold, og man snakker om hvordan den enkelte kan styrkes etter dette. Innsatte trenger ikke å ha opplevd vold selv for å delta på kurset. Vold ses på som et fenomen som på en eller annen måte berører alle, og nettopp derfor kan det være interessant å få mer kunnskap på feltet. Tiltaket har blitt finansiert over kap. 430, post 70 tilskudd til frivillige og ideelle organisasjoner aktive på kriminalomsorgens virksomhetsområde.

I 2023 utvidet Oslo krisesenter tilbudet sitt til også å gjelde innsatte ved Ravneberget fengsel. Det er avholdt kurs om vold for innsatte og gitt individuell oppfølging. I tillegg har Oslo krisesenter gjennomført foredrags-/kursopplegg for alle kontaktbetjenter.

I 2023 var Bredtveit og Ravneberget fengsel de to største enhetene for kvinner her til lands med mer enn halvparten av alle kvinnelige innsatte. De andre enhetene i landet for kvinnelige innsatte er små med få innsatte.

Sommeren 2023 ble Telemark fengsel Skien avdeling etablert som kvinnefengsel og i 2024 ble Bredtveit fengsel og forvaringsanstalt midlertidig stengt av branntekniske årsaker og innsatte overført til egen post ved Romerike fengsel, Ullersmo avdeling. På bakgrunn av dette er det i denne perioden (2023–2024) etablert samarbeid med andre lokale krisesenter.

Tiltaket er videreført i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*, gjennom følgende regjeringen vil-punkt:

Regjeringen vil etablere et nasjonalt tilbud for kvinner som gjennomfører straff, i samarbeid med krisesentrene, for å bistå kvinnelige innsatte som er eller har vært utsatt for vold i nære relasjoner.

Kriminalomsorgen (KDI) vil i kommende periode fokusere på å beholde tilbudet fra Oslo krisesenter ved Ravneberget og Bredtveit fengsel og i tillegg etablere et nytt tilbud for innsatte ved Telemark fengsel avdeling Skien.

Tiltak 27: Styrke akutttilbudet til personer som er utsatt for vold i nære relasjoner gjennom å:

a) Gjennomføre en kartlegging av det medisinske, rettsmedisinske og psykososiale akutttilbudet til voksne utsatt for vold i nære relasjoner, herunder også seksuelle overgrep

Personer som utsettes for vold i nære relasjoner kan ha behov for akutt helsehjelp. En akuttbehandling kan være en henvendelse vedrørende akutt fysisk voldsskade, men det kan også være avdekking av vold hvor det er en tid siden siste voldshendelse. I tillegg til medisinske undersøkelser og behandling, psykososial støtte og oppfølging, kan det være nødvendig å foreta rettsmedisinske undersøkelser og sporsikring når noen har blitt utsatt for vold. Mangelfull kartlegging og dokumentasjon av voldens omfang og konsekvenser medfører risiko for at alvoret i situasjonen undervurderes, for utilstrekkelig oversikt over behandlingsbehovene og for svekket rettsikkerhet og erstatningsmuligheter i etterkant.

Ansvarlig departement: HOD

b) Vurdere hvordan voksne utsatt for vold i nære relasjoner kan få et godt og likeverdig akutttilbud, herunder overgrepsmottakenes rolle i tilbudet til personer utsatt for vold i nære relasjoner

Ansvar for tilbud til voksne utsatt for seksuelle overgrep ble i 2016 overført fra primærhelsetjenesten til spesialisthelsetjenesten, mens vold i nære relasjoner primært skulle behandles i primærhelsetjenesten. Det er nå behov for å kartlegge det medisinske, rettsmedisinske og psykososiale akutttilbudet til voksne utsatt for vold i nære relasjoner. Det er også behov for å vurdere overgrepsmottakenes rolle i tilbudet til voksne utsatt for vold i nære relasjoner.

Ansvarlig departement: HOD

c) Utarbeide nasjonale kliniske prosedyrer for psykososialt, medisinsk og rettsmedisinsk tilbud til voksne utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner

Helsedirektoratet publiserer i 2021 ny nasjonal faglig retningslinje for kvalitet og kompetanse i overgrepsmottak. Retningslinjen erstatter veilederen «Overgrepsmottak. Veileder for helsetjenesten» utgitt i 2007. I forlengelse av retningslinjen, som inneholder nasjonale anbefalinger og krav til organisering, samhandling og kompetanse, er det behov for å oppdatere den tidligere veilederens klinisk faglige innhold og utarbeide nye nasjonale prosedyrer til bruk av helsepersonell i overgrepsmottak og øvrige tjenester som arbeider med personer utsatt for seksuelle overgrep og vold i nære relasjoner.

Status:

- a) Menon Economics har på oppdrag fra Helsedirektoratet gjennomført kartlegging av det medisinske og psykososiale akutttilbudet til voksne utsatt for vold i nære relasjoner. Rapporten ble publisert 3. februar 2025 og kan lastes ned [her](#).⁷
- b) og c) er ikke påbegynt.

Tiltak 28: Vurdere om sosialtjenesteloven i tilstrekkelig grad sikrer økonomisk uavhengighet for alle stønadsmottakere

Vold i nære relasjoner har mange uttrykk, herunder økonomisk vold, som innebærer å fratas råderett over egen økonomi. Ektefeller har etter ekteskapsloven gjensidig underholdsplikt, men i enkelte tilfeller kan det være slik at en ektefelle faktisk ikke blir forsørget av den andre. Dette kan særlig være aktuelt dersom vedkommende oppholder seg på kritesenter, lever i skjul fra voldelig ektefelle eller prøver å komme seg bort fra tvangsekteskap. Økonomisk stønad etter sosialtjenesteloven tar utgangspunkt i husholdningens samlede økonomi, og utbetalinger skjer i dag som hovedregel til den som søker. Når stønaden skal dekke livsopphold til flere enn søker, kan dette bidra til å vanskeliggjøre økonomisk selvstendighet for de øvrige. For å bidra til økonomisk selvstendighet, likestilling, utjevning av maktforhold og økt bistand til å komme i inntektsgivende arbeid, vil Arbeids- og sosialdepartementet vurdere bestemmelsene i sosialtjenesteloven, herunder hovedregelen om utbetaling av økonomisk stønad.

Ansvarlig departement: AID

Status:

AID har hatt forslag om endringer i sosialtjenesteloven §§ 18 og 22 på offentlig høring med høringsfrist 22. oktober 2021. I lys av høringsuttalelsene er det usikkerhet knyttet til om intensjonen med forslagene best vil oppnås med de foreslåtte endringene. Det er derfor besluttet å ikke arbeide videre med en lovproposisjon til Stortinget.

AID har bedt Arbeids- og velferdsdirektoratet om å utrede tiltak som kan iverksettes innenfor rammene av dagens regelverk som kan bidra til å oppnå intensjonen med forslagene i høringen. Direktoratet viser i oppfølgingen av denne bestillingen til

⁷ Skogli, E., Rolfsjord, K., Holmdal, L. M., Stokke, O. M. & Pedersen S. (2025). Kartlegging av det medisinske og psykososiale akutttilbudet til voksne utsatt for vold i nære relasjoner. Menon Economics. Menon-publikasjon nr. 180/2024.

veileder om vold i nære relasjoner og menneskehandel som direktoratet har utviklet, og at det jobbes med å utarbeide en fordypningsmodul som snart vil ferdigstilles. Direktoratet vil vurdere om materialet gir tilstrekkelig veiledning på dette området, og hvordan materialet på egnet vis kan spres ut i tjenesten.

Tiltak 29: Vurdere prioritering av personer som er utsatt for vold i nære relasjoner ved å tilby økonomisk støtte og økonomisk rådgivning i et «hurtigspor» i NAV

Partnerdrapsutvalget anbefalte i NOU 2020: 17 at NAV-kontorene bør prioritere personer som utsettes for vold i nære relasjoner der det er ventetid på tjenestene, og at disse bør få tilbud om økonomisk rådgivning og støtte i et «hurtigspor». Utvalget viste til at det er viktig at voldsutsatte som har rett til økonomiske ytelser fra NAV får dette raskt. Arbeids- og sosialdepartementet skal vurdere anbefalingen i samarbeid med Arbeids- og velferdsdirektoratet.

Ansvarlig departement: AID

Status:

Arbeids- og velferdsdirektoratet har på oppdrag fra AID utlyst et forsknings- og utredningsoppdrag for å innhente kunnskap om vold i nære relasjoner, æresrelatert vold og negativ sosial kontroll blant arbeids- og velferdsforvaltningens brukere. Oppdraget ble utlyst høsten 2024 og tildelt Velferdsforskningsinstituttet NOVA.

Rapporten som blir utarbeidet vil inngå som en del av kunnskapsgrunnlaget som AID vil bruke i nærmere vurderinger av arbeids- og velferdsforvaltningens rolle og tjenester overfor voldsutsatte i lys av anbefalingene om å sikre voldsutsatte rask bistand, inkludert forslaget om et hurtigspor for personer utsatt for vold i nære relasjoner. FoU oppdraget er også et tiltak i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*.

Tiltak 30: Utrede lovendringer og vurdere tiltak for å øke kvaliteten i krisesentertilbudet

Krisesentertilbudet er det primære spesialiserte beskyttelses- og hjelpetilbudet til usatte for vold i nære relasjoner. I 2020 bodde 1668 voksne på landets 44 krisesentre. 62 prosent av beboerne hadde innvandrerbakgrunn og åtte prosent av beboerne var menn. Nordlandsforskning utarbeidet i 2019 en kunnskapsoversikt om kommunenes krisesentertilbud,³⁷ som viser at det er en positiv utvikling i krisesentertilbudets innhold, men at en del utfordringer gjenstår. Tilbudet til særlig sårbare grupper som

voldsutsatte med rusproblemer, psykiske lidelser eller nedsatt funksjonsevne er mangelfullt. Det samme gjelder tilbudet til menn og barn som kommer i følge med fedre. Mange barn får avbrudd i barnehage eller skole mens de bor på krisesenter. Grad av implementering av krisesenterloven i kommunene varierer og det er behov for å styrke samarbeidet mellom krisesentrene og øvrige kommunale tjenester, blant annet helse- og omsorgstjenesten. Det er også svakheter når det gjelder behandling av personopplysninger. Parterndrapsutvalget foreslår i sin utredning NOU 2020: 17 «Varslede drap?» en rekke anbefalinger for å styrke krisesentertilbudet. Barne- og familiedepartementet skal utrede endringer i krisesenterloven og vurdere tiltak for å styrke tilbudet.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

BFD sendte i juni 2024 på høring forslag til endringer i krisesenterloven. Høringsfristen var 16. september 2024. Departementet jobber nå med en lovproposisjon som skal legges fram for Stortinget i 2025.

Tiltak 31: Styrke TryggEst slik at flere kommuner kan få opplæring og kunnskap i arbeidet med å avdekke, fange opp og gi hjelp til sårbare og utsatte voksne

TryggEst er utviklet for å hjelpe kommunene til å ivareta risikoutsatte voksne innbyggere. TryggEst skal bidra til å forhindre, avdekke og håndtere vold og overgrep mot voksne som i liten eller ingen grad er i stand til å beskytte seg selv. Systemet er prøvd ut i 10 kommuner/bydeler i perioden 2018-2020. Kommunene som har deltatt, har i gjennomsnitt avdekket og behandlet seks til åtte ganger flere saker enn før kommunene innførte TryggEst. Modellen er samfunnsøkonomisk lønnsom, og er vurdert til å ha stor betydning for økt sosial tillit og økt trygghet og livskvalitet hos de voldsutsatte.

Ansvarlig departement: KUD

Status:

Ved utgangen av planperioden har 85 kommuner enten etablert TryggEst-modellen eller gjort vedtak om oppstart. TryggEst-kommunene dekker ved utgangen av 2024 om lag 46 prosent av befolkningen.

Det er etablert en tilskuddsordning som forvaltes av Bufdir på vegne av KUD. Denne ordningen skal blant annet stimulere nye kommuner til å starte med TryggEst og bidra

til gjennomføring av tiltak for å øke kompetansen om vold og overgrep blant ansatte i relevante tjenester. TryggEst har utviklet flere læringsressurser for dette arbeidet, inkludert e-læringskurs og et verktøy for å generere treningscaser. Dette verktøyet lar ansatte øve på å håndtere realistiske scenarioer og reflektere over problemstillinger generert av kunstig intelligens.

Tiltak 32: Utvikle anbefalinger for kvalitet og innhold i tilbudet til Nok.-sentrene og sentrene mot incest og seksuelle overgrep (SMISO), herunder tilbudet til barn

Dixi ressurscenter mot voldtekt og de 23 SMISO- og Nok.-sentrene gir råd, støtte og veiledning til personer som har vært utsatt for seksuelle overgrep og deres pårørende. Sentrene, som totalt hadde 2870 brukere i 2019, er et supplement til offentlige tjenester. De finansieres av stat, kommune og regionale aktører, for eksempel de regionale helseforetakene. 84 prosent av brukerne er kvinner og jenter. Målgruppen er i hovedsak voksne, men sentrene kan også ha et tilbud til overgrepsutsatte under 18 år. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har fått i oppdrag å utvikle anbefalinger til sentrene som skal bidra til tydeligere faglige råd/retningslinjer for kvalitet og innhold i tilbudet, og et mer likeverdig tilbud. NOVAs evaluering av sentrene fra 2017 gir viktige innspill til det videre arbeidet med sentrene.⁸

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Arbeidet med faglige anbefalinger for sentrene er ferdigstilt og ble oversendt BFD i januar 2022.

Anbefalingene ble utviklet i samarbeid med Nok. Norge og bygger på, og må sees i sammenheng med, Nok. Norge sin faglige plattform og tilhørende veileder. Bufdir samarbeidet med Nok. Bergen og Nok. Norge om revidering av delen om tilbud til barn for å kvalitetssikre og forbedre innholdet.

Anbefalingene er omtalt i Bufdirs rundskriv for [«Regelverk for statlig tilskudd til sentre mot incest og seksuelle overgrep og ressurscentre mot voldtekt»](#) som ligger på bufdir.no. Anbefalingene revideres etter behov og i dialog med sentrene. Det skal etter planen gjøres en mindre revidering i 2025.

⁸ Smette, I., Stefansen, K. & Dullum, J. (2017). Sentrene mot incest og seksuelle overgrep. En evaluering av sentrenes arbeid og rammevilkår. NOVA Rapport 16/17 (fagarkivet.oslomet.no)

Tiltak 33: Evaluere bruken og effekten av Vold- og overgrepslinjen (VO-linjen) etter en treårig prosjektperiode, herunder relasjonen til øvrige telefontjenester

Myndighetene har gjennom flere år gitt støtte til ulike hjelpetelefoner for voldsutsatte, herunder Landsdekkende telefon for incest- og seksuelt misbrukte og deres pårørende, Alarmtelefonen for barn og unge og Røde Kors-telefonen om tvangsekteskap og kjønnslemlestelse. I tillegg skal alle krisesentertilbudene kunne gi råd og veiledning over telefon. Det er også opprettet en hjelpetelefon for eldre som er utsatt for vold: «Vern for eldre – nasjonal kontakttelefon». Flere av sentrene mot incest og seksuelle overgrep (SMISO) og Fellesskap mot seksuelle overgrep (FMSO) byttet navn til Nok. i november 2020.

Vold- og overgrepslinjen (VO-linjen) åpnet 1. oktober 2019 og er en hjelpelinje for den som opplever vold eller overgrep i nære relasjoner. Tjenesten er døgnåpen alle dager i året og betjenes av Krisesentersekretariatet og Oslo krisesenter. Hjelpelinjen er også for pårørende og ansatte i hjelpeapparatet. Våren 2021 ble det etablert en chat i tilknytning til telefontjenesten. VO-linjen samarbeider med nettstedet [dinutvei.no](https://www.dinutvei.no) som har oversikt over alle hjelpetjenestene for utsatte for vold i nære relasjoner over hele landet.

Ansvarlig departement: JD

Status:

VO-linjen har frem til i år vært operert av Krisesentersekretariatet og Oslo Krisesenter. Fra 1. mars 2025 overtar Indre Østfold krisesenter som ny samarbeidspartner for Krisesentersekretariatet om driften av VO-linjen. Midlene til VO-linjen ble fra 2022 overført fra JD til BFD.

Det er gjennomført en evaluering av VO-linjen på oppdrag fra Bufdir. Evalueringen ble gjort av Nordlandsforskning, i samarbeid med Fafo og NOVA, og evalueringsrapporten ble ferdigstilt i august 2023.⁹ Rapporten kan lastes ned [her](#).

Nordlandsforskning finner overordnet at slik VO-linjen fungerer, er den virksom sett opp mot formålet om å være en gratis, døgnåpen landsdekkende hjelpelinje for personer utsatt for vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep. Hjelpelinjen har fått en betydelig posisjon i feltet, og fungerer godt som et lavterskeltilbud.

Lenke til VO-linjen: <https://www.volinjen.no/>

⁹ Smette, I., Stefansen, K. & Dullum, J. (2017). Sentrene mot incest og seksuelle overgrep. En evaluering av sentrenes arbeid og rammevilkår. NOVA Rapport 16/17 (fagarkivet.oslomet.no)

Tiltak 34: Sørg for systematisk involvering av sivilsamfunnet i arbeidet mot vold i nære relasjoner gjennom å:

a) Bidra til at barn og unge medvirker i arbeidet mot vold og overgrep

Departementer og direktorater har jevnlig kontakt med barne- og ungdomsorganisasjonene både gjennom faste møter og møter om utvalgte tema. Dette gir viktige innspill til arbeidet som gjelder barn og unge. Det er viktig å involvere grupper som ivaretar urfolks og minoriteters interesser. Det skal etableres en fast struktur for møter hvor vold og overgrep er tema. Kommunene oppfordres til å benytte etablerte strukturer som ungdomsråd og elevmedvirkning i arbeidet mot vold og overgrep i kommunene. Direktoratene vil følge opp dette overfor statsforvalterne.

Ansvarlige departementer: BFD, AID, HOD, JD, KD, KDD, KUD

b) Revidere mandat og sammensetning til forumet for samarbeid mellom myndigheter og frivillige organisasjoner i arbeidet mot vold i nære relasjoner

Justis- og beredskapsdepartementet har etablert et samarbeidsforum som skal bidra til å videreutvikle og styrke det faglige nettverket mellom statlige myndigheter, ulike fagmiljøer og organisasjoner. Forumet tar opp ulike tema relatert til arbeidet mot vold i nære relasjoner og ledes av statssekretær i Justis- og beredskapsdepartementet. Regjeringen ønsker å engasjere de frivillige organisasjonene i oppfølgingen av Istanbulkonvensjonen gjennom samarbeidsforumet. Brukerorganisasjoner og samiske organisasjoner skal inviteres til å delta i forumet.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Buudir gjennomførte i juni 2023 et dialogmøte med barne- og ungdomsorganisasjoner for å få deres innspill til hvordan direktorater og departementer kan bidra til at barn og unge medvirker i arbeidet mot vold og overgrep. Flere interesse- og brukerorganisasjoner som på ulike måter jobber med barn og unges rettigheter og arbeid mot vold og overgrep ga innspill. Basert på innspillene foreslo Buudir en struktur som kan bidra til barn og unges medvirkning i myndighetenes arbeid på voldsfeltet, og fikk tilslutning til anbefalingen fra BFD.

Strukturen ses i sammenheng med andre medvirkningsprosesser og vil inngå i et helhetlig arbeid med medvirkning fra barn og unge. Samarbeidsstrukturen innebærer faste samarbeidsmøter med relevante organisasjoner som representerer barn og unge, og som kan bidra med kompetanse og innspill til statlige satsninger, oppdrag og utviklingsarbeid i arbeidet mot vold og overgrep, og annet arbeid som omhandler barn og unges rettigheter og oppvekstvilkår. Medvirkningsforumet er under etablering og første møte planlegges første halvdel av 2025.

b) Dette tiltaket er videreført i Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*. Forumet har imidlertid ikke vært virksomt siden koronapandemien, men planlegges reetablert med et første møte i 2025. I denne sammenheng skal forumets mandat og sammensetning revideres.

Tiltak 35: Gjennomgå de ulike tilskuddsordningene på voldsfeltet og vurdere større grad av samordning

Engasjementet fra sivilsamfunnet er avgjørende for et godt og helhetlig arbeid mot vold i nære relasjoner. Tilskuddsordninger rettet mot frivillige organisasjoner finansierer en rekke tiltak over hele landet og bidrar til å styrke samarbeidet mellom frivillig og offentlig sektor. Det er behov for å se på den samlede innretningen på tilskuddsordningene for å sikre god samordning mellom de ulike ordningene.

Ansvarlige departementer: BFD, JD, KD, KUD

Status:

Bufdir har gjennomgått tre ulike tilskuddsordninger på voldsfeltet som forvaltes av henholdsvis Bufdir, Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk) og Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDi).

Primæranbefalingen til Bufdir er å opprette et formalisert samarbeid mellom tilskuddsforvalterne av de ulike ordningene. Som en sekundær anbefaling foreslår Bufdir at man slår sammen to av ordningene. Dette vil kreve et større arbeid som innebærer endringer i flere forskrifter samt overføring av midler mellom departementer.

Både IMDi og Sfk støtter anbefalingen om i første omgang å etablere et mer formalisert samarbeid mellom Bufdir, IMDi og Sfk. Det er blant annet behov for å se nærmere på hva som må til av endringer i forskrifter og regelverk for å få til en bedre samkjøring, og hvordan man kan legge opp prosessene slik at man jobber bedre sammen om de ulike ordningene. Ansvarlige departementer vil vurdere nærmere hvordan gjennomgangen og anbefalingen skal følges opp.

Tiltak 36: Utvikle informasjon om viktigheten av å bruke kvalifisert tolk og forbudet mot barn som tolk

Krav om å bruke kvalifisert tolk og forbudet mot å bruke barn som tolk må være godt kjent i hjelpeapparatet, politiet og domstolene. Det skal derfor gjennomføres en informasjonskampanje om samtaler med tolking med minoritetsspråklige i særlig sårbare situasjoner, og om hvorfor man må bruke kvalifisert tolk i samtaler om vold i nære relasjoner. Informasjonskampanjen kan også rette seg mot minoritetsspråklige for å bygge tillit til kvalifiserte tolkers kompetanse, inkludert habilitet og taushetsplikt. Kampanjen skal også belyse forbudet mot å bruke barn som tolk.

Ansvarlig departement: KD, AID, BFD, HOD, JD

Status:

IMDi er nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor. Direktoratet utfører en rekke lovpålagte oppgaver på tolkefeltet gjennom å levere treffsikre tjenester av god kvalitet. Som nasjonal fagmyndighet på tolkefeltet er en av primæroppgavene til IMDi veiledningsarbeid på feltet. IMDi fikk i tildelingsbrevet for 2024 oppdrag om å legge til rette for etterlevelse av tolkeloven ved utadrettet, målrettet og aktiv veiledning og oppfølging av store tolkebrukere- og formidlere, herunder private formidlingsbyråer. IMDi ble bedt om å utvikle informasjon om betydningen av å bruke kvalifisert tolk og om forbudet mot bruk av barn som tolk.

IMDi har løst oppdraget som en integrert del av direktoratets daglige oppgaver som Nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor, og bygd videre på etablerte verktøy og arenaer for informasjonsformidling. Veiledningen er rettet spesifikt mot utvalgte offentlige virksomheter som har mangelfull etterlevelse av en eller flere paragrafer i tolkeloven samt offentlige tolketjenester og private tolkebyråer. Det er sendt ut brev til aktuelle offentlige organer og det er utviklet ressurspakker som finnes på IMDis hjemmeside [her](#).

IMDi vil fortsette arbeidet med brev og ressurspakker til sektormyndighetene i 2025 og videre.

Helsedirektoratet har gjennomført en kampanje om bruk av tolk rettet mot helsepersonell/helsetjenestene. Kampanjen gikk bredt ut i sosiale medier og i aktuelle fagtidsskrifter som Dagens medisin. Budskapet har vært at bruk av tolk er viktig for pasientsikkerheten og for likeverdige tjenester.

Helsedirektoratet oppdaterer «Veileder om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse- og omsorgstjenesten» til digital nasjonal veileder til lov og forskrift med faglige råd om bruk av tolk i helse- og omsorgstjenesten. Det tas sikte på intern og ekstern høring av veilederen før sommeren 2025.

Helsedirektoratet har i 2024 oppdatert pasientbrosjyre om tolk i helsetjenesten som er oversatt til en rekke språk Tolk for deg som er pasient i helsetjenesten – Rett til informasjon på ditt språk – Helsedirektoratet.

I Helsedirektoratets tilskuddsbrev til RVTsene bes sentrene om å bidra til implementering av Veileder om kommunikasjon via tolk for ledere og personell i helse- og omsorgstjenestene, og Tolkeloven som pålegger tjenestene å ha retningslinjer for bestilling og bruk av tolk.

Buudir er i ferd med å utvikle rutiner for arbeid med tolk i Bufetat. Rutiner skal gjelde for alle Bufetats tjenester og enheter, men er ikke rettet mot kommunene, heller ikke mot mindreårige eller voksne brukere. I rutinen står det tydelig at det er forbudt å bruke barn som tolk og betydningen av *kvalifisert* tolk vektlegges.

Buudir sendte brev til Statsforvalterne med informasjon om tolkeloven da tolkeloven trådte i kraft. Statsforvalterne ble bedt om å videreformidle denne informasjonen til kommunene.

I [saksbehandlingsrundskrivet for kommunalt barnevern](#) er plikten til å bruke tolk, bruk av kvalifisert tolk og forbudet mot å bruke barn som tolk nærmere beskrevet i kapittel 10.

Buudir arbeider også med å utarbeide et rundskriv for saksbehandling for statlig barnevern, hvor dette vil bli beskrevet.

Tiltak 37: Sørg for et godt og oppdatert kunnskapsgrunnlag om vold i nære relasjoner gjennom å:

a) Igangsette ny forskning basert på identifiserte kunnskapshull

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har, i samarbeid med andre relevante direktorater, utarbeidet et forslag til prioriteringer for framtidig forskning som vil være et viktig grunnlag for å vurdere ny forskning på feltet.

Ansvarlige departementer: BFD, HOD, JD, KD

b) Gjennomføre en ny nasjonal omfangsundersøkelse om vold i nære relasjoner og voldtekt som del av forskningsprogram om vold i nære relasjoner

God og presis kunnskap om omfanget av vold og overgrep utgjør et viktig grunnlag for utvikling av forebyggende tiltak og utforming av hjelpetilbud. Den nasjonale omfangsundersøkelsen om vold i nære relasjoner og voldtekt fra 2014 utgjør en viktig del av dette kunnskapsgrunnlaget. Undersøkelsen skal gjennomføres ved jevne mellomrom, neste gang i 2021.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

c) Gjennomføre en ny samfunnsøkonomisk analyse av kostnadene ved vold i nære relasjoner

Vold i nære relasjoner har store samfunnsøkonomiske kostnader. Det er behov for å oppdatere den samfunnsøkonomiske analysen fra 2012¹⁰ for slik å synliggjøre betydningen av godt forebyggende arbeid på dette området.

Ansvarlig departement: JD

Status:

a) I budsjettet for 2022 ble det bevilget 10 millioner kroner, over KDs budsjett, til forskning om vold og overgrep, særlig effektforskning, ved å omprioritere avsetningene under Norges Forskningsråd.

Helsedirektoratet forvalter et årlig grunntilskudd til NKVTS. I tilskuddsregelverket ligger mål om prioritering av kunnskapssvake områder og kommunale behov for kunnskapsutvikling. Senteret har et aktivt fokus på dette i sitt arbeid og har de siste årene blant annet jobbet med behovet for styrket kunnskap om utøvere av vold og overgrep.

Et større forskningsoppdrag i regi av Bufdir (Utvikle virksomme og likeverdige tiltak mot vold og diskriminering) og med en rekke prosjekter innen vold og likestilling startet opp i 2022, som et samarbeid mellom Fafo, Nordlandsforskning og NOVA/OsloMet. Oppdraget omfatter to typer prosjekter: Fem delprosjekter som er evaluering/følgeforskning knyttet til konkrete tiltak, og fem eksplorerende delprosjekter som skal fremskaffe kunnskap på mer uutforskede områder.

Delprosjektene er:

- Evaluering av Volds- og overgrepslinjen (VO-linjen) (publisert januar 2024)
- Vold, trakassering og hatefulle ytringer mot personer med funksjonsnedsettelse (publisert august 2024)
- Følgeevaluering av felles botilbud for kvinner og menn på krisesenter (publisert desember 2024)
- Foreldrestøttende tiltak på krisesenter (publiseres våren 2025)
- Følgeforskning på implementering av MST-PSB (Multisystemisk terapi - bekymringsfull seksuell atferd) i barnevernet (publiseres våren 2025)

¹⁰ Rasmussen, I., Strøm, S., Sverdrup, S. & Vennemo, H. (2012), Samfunnsøkonomiske kostnader av vold i nære relasjoner. Vista Analyse Rapport 2012/41.

- Følgeforskning av etablering av Nasjonalt samisk kompetansesenter (NASAK) (publiseres høsten 2025)
- Negativ sosial kontroll i tros- og livssynssamfunn (publiseres høst 2025)
- Vold mot eldre med innvandrerbakgrunn (publiseres høsten 2025)
- Skadelig seksuell atferd blant barn i barnevernet (publiseres høsten 2025)

JD finansierte i perioden 2014–2024 et forskningsprogram om vold i nære relasjoner som ble gjennomført av NKVTS og NOVA. Som del av forskningsprogrammet har AID finansiert forskning på negativ sosial kontroll og æresrelatert vold ved NOVA og forskning, informasjonsformidling og nettverk om kjønnslemlestelse i regi av NKVTS. Forskningsprogrammet har bidratt til å imøtekomme både forskningsbehov og realisering av målsettingen om å bygge sterkere kompetansemiljøer på feltet.

JDs midler til forskning på dette området kanaliseres fra 2025 gjennom Norges forskningsråd.

Voldsforskningsprogrammet ved NOVA:

<https://www.oslomet.no/forskning/forskningsprosjekter/voldsprogrammet>

Forskningsprogram om vold i nære relasjoner ved NKVTS:

[Vold og overgrep - NKVTS](#)

b) NKVTS publiserte i februar 2023 en omfangsstudie av vold og overgrep i den norske befolkningen.¹¹ I løpet av perioden juni 2021 til juni 2022 ble 4299 personer i alderen 18–74 år (51 prosent menn og 49 prosent kvinner) intervjuet per telefon om sine erfaringer med vold og overgrep. Rapporten kan lastes ned [her](#).

Funnene fra undersøkelsen viser at vold og overgrep stadig er et alvorlig samfunnsproblem i Norge. Omfanget er høyt i befolkningen, og kvinner er særlig utsatt for vold i nære relasjoner og seksuell vold. Flere av deltakerne i studien fra 2023 rapporterer om alvorlig vold, sammenliknet med deltakerne i den forrige omfangsundersøkelsen fra 2014. Politi og rettsvesen var bare kjent med en liten andel av volden, og under halvparten av de utsatte hadde snakket med helsepersonell om det de hadde vært utsatt for. Utsatte rapporterte ofte at de hadde opplevd flere typer vold og overgrep, og det var en sammenheng mellom å være utsatt i barndommen og å oppleve vold og overgrep i voksen alder.

Funnene fra undersøkelsen peker på viktige satsingsområder når det gjelder forebygging og håndtering av vold og overgrep i Norge. Volden bør forebygges fra tidlig alder, fordi den ser ut til å ramme en betydelig andel av befolkningen allerede i

¹¹ Dale, M. T. G., Aakvaag, H. F., Strøm, I. F., Augusti, E. M., & Skauge, A. D. (2023). Omfang av vold og overgrep i den norske befolkningen. Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress. Rapport 1.

barndommen. Forebygging må skje på flere nivå, og voldsutsatte må få tilstrekkelig hjelp og støtte i etterkant.

c) På oppdrag fra JD gjennomførte Menon Economics en samfunnsøkonomisk analyse av kostandene ved vold i nære relasjoner basert på tall fra 2021. Rapporten «[Samfunnskostnader av vold i nære relasjoner](#)» ble lansert i februar 2023.¹²

De totale kostandene ved vold i nære relasjoner i det norske samfunnet ble anslått til 92,7 milliarder kroner årlig.

Kostnadene av vold i nære relasjoner er delt inn i tre overordnede kostnadskategorier: Offentlig og privat ressursbruk (13,4 milliarder kroner), produksjons- og effektivitetstap (25,2 milliarder kroner i 2021) og tap av liv og helsemessig livskvalitet (54,1 milliarder kroner). Det innebærer at den største kostanden ved vold i nære relasjoner bæres av personer som utsettes for volden og deres pårørende.

Tiltak 38: Utarbeide melding til Stortinget om innsatsen mot vold og overgrep

Regjeringen har besluttet å utarbeide en melding til Stortinget om vold og overgrep.

Meldingen skal ta utgangspunkt i NOU 2020: 17 «Varslede drap?»

(Partnerdrapsutvalgets utredning), og NOU 2017: 12 «Svikt og svik»

(Barnevoldsutvalgets utredning) samt evalueringen av Statens barnehus.

Riksrevisjonens rapport etter undersøkelsen av myndighetenes innsats mot vold i nære relasjoner og rapport fra Europarådets overvåkningskomite GREVIO om Norges implementering av Istanbulkonvensjonen, vil også være sentrale dokumenter i arbeidet med meldingen. I tillegg skal det sees hen til forskning på de ulike formene for vold, blant annet vold og overgrep i samiske samfunn, i minoritets- og majoritetsmiljøer og til den planlagte utredningen om kvinnehelse der vold og overgrep kan bli et tema.

Meldingen vil også være en oppfølging av Opptappingsplan mot vold og overgrep som løper ut i 2021.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Dette tiltaket er ikke igangsatt. Da regjeringen Støre tiltrådte i oktober 2021 besluttet regjeringen, som en oppfølging av Hurdalsplattformen, å utarbeide en opptappingsplan som en proposisjon til Stortinget. Prop. 36 S (2023-2024) Opptappingsplanen mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028) *Trygghet for alle*, ble oversendt Stortinget i desember 2023 og Stortinget sluttet seg til planen i mai 2024.

¹² Pedersen, S., Forsberg Johnsen, P. F., Ljøgodt von Hanno, I., Myrvold, T. og Stokke, O. M. (2023) Samfunnskostnader av vold i nære relasjoner., Menon-publikasjon nr. 15/2023.

Planen inneholder mer enn 120 tiltak og følges nå opp av de ni departementene som også sto for utarbeidelsen av planen. Planarbeidet koordineres av JD.

Tiltak 39: Utnevne et uavhengig nasjonalt organ for monitorering av Norges implementering av Istanbulkonvensjonen

Europarådets konvensjon om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner (Istanbulkonvensjonen) pålegger partene å utnevne et nasjonalt organ for monitorering av implementeringen av konvensjonen, jf. konvensjonens artikkel 10.

Ansvarlig departement: JD

Status:

For å sikre at innsatsen gir de ønskede resultatene er det vesentlig å sikre en uavhengig overvåkning av arbeidet, slik Istanbulkonvensjonen pålegger statspartene. Tiltaket er videreført i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*. Både Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) og Norges institusjon for menneskerettigheter (NIM) har meldt sin interesse i å påta seg et slikt oppdrag. Regjeringen vurderer nå hvem som bør få oppdraget og ser dette i sammenheng med en tilsvarende funksjon knyttet til Europarådets konvensjon om menneskehandel.

Innsatsområde 3: Effektiv beskyttelse og straffeforfølgelse

Målet med tiltak for effektiv beskyttelse og straffeforfølgelse er å holde utøvere av vold i nære relasjoner ansvarlige for sine kriminelle handlinger og å sikre voldsutsatte tilgang til rettsvern og beskyttelse.

Tiltak 40: Evaluere bruken av adressesperre (kode 6 og 7) og følge opp evalueringen med relevante tiltak

Adressesperre er et tiltak som kan iverksettes for å beskytte trusselutsatte personer. Kripos har ansvar for å melde inn behov for adressesperre for voksne og deres barn til folkeregisteret. Barnevernstjenesten har ansvar for å melde inn behov for adressesperre i saker hvor Fylkesnemnda har fattet vedtak om skjult adresse etter barnevernloven § 4-19 annet ledd, annet punktum. Evaluator skal se på omfanget av bruken av adressesperre, hva som kjennetegner disse sakene og hvordan politiet og barnevernstjenesten organiserer seg i dette arbeidet. Evaluator skal også se på vurderingene som ligger til grunn for bruken av kode 6 og 7, og eventuelt hvilke andre beskyttelsestiltak som iverksettes for å beskytte de trusselutsatte. Evaluator skal også belyse hvordan tiltaket oppleves for de utsatte og hvilke konsekvenser det får for dem. Evaluator skal særskilt se på de ulike gruppene av trusselutsatte med sperret adresse; unge og voksne uten barn, voksne som har omsorg for barn samt barn og unge under barnevernets omsorg.

Ansvarlige departementer: JD, BFD

Status:

Oppdraget om å evaluere bruken av adressesperre (kode 6 og 7) ble gitt til NOVA som del av forskningsprogrammet om vold i nære relasjoner (2019–2024). Rapporten [«Adressesperre \(kode 6 og 7\). En evaluering av beskyttelsestiltaket adressesperre i saker om vold i nære relasjoner»](#) ble lansert i september 2024.¹³

Anbefalingene følges opp av BFD der det tas sikte på en helhetlig gjennomgang av systemet med sperret adresse for barn i barnevernet, herunder en vurdering av lovendringer. Ansvar for oppfølgingen innen justissektoren ligger i hovedsak til POD.

¹³ Dullum, J., Lid, S. & Haugsand, B.S. (2024): Adressesperre (kode 6 og 7). En evaluering av beskyttelsestiltaket adressesperre i saker om vold i nære relasjoner NOVA-rapport 7/24 (oda.oslomet.no)

Tiltak 41: Videreutvikle bruken av kontaktforbud med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) gjennom å:

a) Følge opp evalueringen av omvendt voldsalarm for å sikre økt kompetanse og bruk

Ordnningen med kontaktforbud med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm), trådte i kraft 1. februar 2013. Ordningen innebærer at trusselutøveren bærer en alarmerhet som slår ut når vedkommende beveger seg innenfor en forbudssone med elektronisk «gjerde». NOVA gjennomførte i 2019/2020 en evaluering av bruken av omvendt voldsalarm.⁴³

Ansvarlig departement: JD

b) Utrede bruk av elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) som straffeprosessuelt besøksforbud

I motsetning til besøksforbud som kan ilegges i forebyggende øyemed, idømmes omvendt voldsalarm som et rettighetstap etter straffeloven § 57. Justis- og beredskapsdepartementet vurderer muligheten for å åpne for bruk av omvendt voldsalarm også ved straffeprosessuelt besøksforbud. Dette vil kunne senke terskelen for bruk og gjøre omvendt voldsalarm lettere tilgjengelig som beskyttelsestiltak.

Ansvarlig departement: JD

Status:

a) Politidirektoratet har fått tilført midler til økt bruk av omvendt voldsalarm. Tildelingen har bidratt til full oppgradering av teknisk plattform, innkjøp og oppgradering av nye fotlenker samt bidratt til bedre samhandling mellom ulike fagmiljøer, særlig etterforskning og personell som er dedikert til oppfølgingen av omvendt voldsalarm. Det har vært gjennomført flere runder med kompetansehevende tiltak for ledere, operativt personell, arrest, påtalemyndigheten samt personell med dedikerte roller knyttet til gjennomføring av omvendt voldsalarm. Det er videre etablert en egen nasjonal instruks, og det er utarbeidet informasjons- og opplæringsmaterieill til bruk for politi og påtalemyndigheten, dommere og øvrige samarbeidsaktører.

Samhandlingen mellom Politidirektoratet og riksadvokaten er styrket. Økt bruk av omvendt voldsalarm ligger som krav i resultatavtalene for politidistriktene. Hvert politidistrikt har egen fagansvarlig for omvendt voldsalarm, og skal etter tildeling i 2024 også ha en egen påtaleansvarlig for omvendt voldsalarm.

b) Forslag til endringer i straffeprosessloven mv. (elektronisk kontroll av besøksforbud) ble fremmet for Stortinget 16. juni 2023. Stortinget vedtok de foreslåtte endringene 12. desember 2023.

Endringen legger til rette for økt bruk av elektronisk kontroll, også kalt omvendt voldsalarm, som vil styrke beskyttelsen av personer som risikerer å bli utsatt for vold, trusler og annen uønsket kontakt. Formålet med endringene er å bedre etterlevelsen av besøksforbud og kontaktforbud.

Endringene i straffeprosessloven knyttet til omvendt voldsalarm trådte i kraft i 8. april 2024 og terskelen for å ta i bruk dette forebyggende tiltaket har blitt lavere. Endringen har ført til en formidabel økning i bruken av omvendt voldsalarm og er et svært viktig tiltak for å flytte byrden fra trusselutsatt til trusselutøver.

Elektronisk kontroll er et virkemiddel for å kontrollere at en person som en annen trenger beskyttelse fra, overholder et forbud mot å oppholde seg i et bestemt område, en såkalt forbudssone. Den som blir ilagt elektronisk kontroll, må bære en kontrollenhet (fotlenke). Beveger personen seg inn i en forbudssone, blir politiet varslet og kan avverge en potensiell uønsket hendelse.

Tiltak 42: Pålegge domstolen å vurdere idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll (omvendt voldsalarm) i partnervoldssaker

Domstolen har i dag en plikt til å vurdere idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll i saker som gjelder mishandling mot barn, jf. straffeloven § 282 annet ledd. For å øke bruken av omvendt voldsalarm skal domstolen pålegges å vurdere idømmelse av kontaktforbud med elektronisk kontroll i alle saker som ender i domfellelse for partnervold etter straffeloven §§ 282 og 283.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Tiltaket er ikke igangsatt.

Tiltak 43: Evaluere bruk og erfaring med politiets risikovurderingsverktøy

Bruk av risikovurderingsverktøy i politiet har stor verdi når det gjelder å forebygge og hindre gjentatt alvorlig vold i nære relasjoner. Bruken setter politiet bedre i stand til å iverksette riktige beskyttelsestiltak og øker tryggheten for den voldsutsatte. Siden 2015 har politiet benyttet verktøyet SARA (Spousal Assault Risk Assessment Guide). Hvert politidistrikt har en egen SARA-koordinator som samarbeider med relevante samfunnsaktører, koordinerer politidistriktets forebyggende arbeid mot mishandling i nære relasjoner og inngår i politidistriktets arbeid med kompetanseutvikling og opplæring om mishandling i nære relasjoner. Risikovurderingsverktøyet Patriark benyttes i saker om æresrelatert vold. I flere politidistrikt er risikovurderingsverktøy godt implementert, mens det i andre distrikt fortsatt er utfordringer. Det er vesentlig å innhente kunnskap om hva som hindrer effektiv bruk av risikovurderingsverktøyene.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Menon Economics gjennomfører evalueringen av politiets risikovurderingsverktøy, SARA og Patriark, på oppdrag fra POD. Rapporten skal ferdigstilles innen mai 2025.

Tiltak 44: Følge opp evalueringen av Statens barnehus med relevante tiltak

På oppdrag fra Politidirektoratet gjennomfører NOVA en evaluering av Statens barnehus, som skal ferdigstilles i 2021. Hovedformålet med evalueringen er å belyse om Statens barnehus fyller sitt samfunnsoppdrag på en hensiktsmessig måte og om hensynet til barnets beste er ivaretatt. Evalueringen skal bidra til kunnskap om dagens barnehus og gi en oversikt over barnehusenes virksomhet. Evalueringen skal gi anbefalinger for den videre utviklingen av barnehusene. Evalueringen skal også vurdere hvordan balansen mellom strafferettslige oppgaver og hjelp/ oppfølging ivaretas i barnehusene.

Ansvarlige departementer: JD, BFD, HOD

Status:

På oppdrag fra Politidirektoratet har NOVA evaluert Statens barnehus med fokus på barnehusenes ivaretagelse og oppfølging av målgruppen barn. NOVA leverte sin rapport «Evaluering av Statens barnehus 2021» i 2021. Rapporten presenterer resultatene fra den andre nasjonale evalueringen av barnehusene og gir anbefalinger for videreutvikling av tilbudet.

Evalueringen slår fast at barnehusene har hatt en positiv utvikling siden forrige evaluering i 2012, blant annet fordi tilbudet er mer regulert. I 2021 er hovedbildet at barnehusene fremstår som et viktig, høykompetent og godt innarbeidet tilbud til barn og unge i politianmeldte saker om vold og overgrep. Samtidig ser forskerne en straffesaksdominans som de mener kan bidra til å underminere barnehusmodellen som et helhetlig og samordnet tilbud. Anbefalingene blir fulgt opp gjennom Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*.

Politidirektoratet har gitt NTNU Samfunnsforskning i oppdrag å evaluere Statens barnehus sin ivaretagelse og oppfølging av særlig sårbare voksne. Evalueringen er ventet ferdigstilt våren 2025.

Tiltak 45: Revidere felles retningslinjer for Statens barnehus

Felles retningslinjer for Statens barnehus forelå i 2016. Flere av problemstillingene som skulle tas inn i retningslinjene var så vidt komplekse at det av tidsmessige hensyn ble besluttet ikke å inntas på daværende tidspunkt. Retningslinjene skal derfor revideres og oppdateres.

Ansvarlige departementer: JD, BFD, HOD

Status:

POD, Helsedirektoratet og Bufdir har startet arbeidet med å revidere felles retningslinjer for Statens barnehus. Revisjonen skal ferdigstilles innen utgangen av 2025.

Tiltak 46: Gjennomgå og justere regelverket om tilrettelagte avhør av barn og andre særlig sårbare

Det er vesentlig at regelverket om tilrettelagte avhør oppleves som godt tilpasset rammene som etterforskere, spesialavhørere, påtalejurister og andre på feltet jobber innenfor. Justis- og beredskapsdepartementet vil derfor vurdere enkelte justeringer i regelverket. Hjemmelsgrunnlaget for avhenting av barn til tilrettelagte avhør og endring av salærforskriften knyttet til følgepersoner skal også vurderes.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Tiltaket er videreført i opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*, og følges opp av JD.

Tiltak 47: Revidere Riksadvokatens rundskriv om familievold

Som et ledd i arbeidet med å sikre god kvalitet på straffesaksbehandlingen utarbeidet Riksadvokaten i 2008 et eget rundskriv om familievold (3/2008). Retningslinjene omhandler politiet og påtalemyndighetens håndtering av saker om familievold, gjennom hele straffesaksprosessen. Det er behov for å oppdatere gjeldende rundskriv.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Riksadvokaten har revidert sitt rundskriv om familievold fra 2008. Rundskriv nr. 2/2023 «Rundskriv om vold i nære relasjoner» ble lansert 8. desember 2023. Rundskrivet omtaler lovverk, beskyttelsestiltak, etterforskning og påtalevurdering og irettføring.

I rundskrivet understreker Riksadvokaten at saker om alvorlig vold mot barn og mishandling i nære relasjoner skal prioriteres av politiet og påtalemyndigheten. Dette innebærer at saken skal gis forrang ved knapphet på ressurser uavhengig av hvilken enhet som er tildelt etterforsknings- og påtaleansvaret.

Riksadvokaten understreker at det er sentralt at politiet og påtalemyndigheten klarer å identifisere saker om vold i nære relasjoner som kan være forvarsel om drap eller alvorlig vold slik at etterforskning og beskyttelsestiltak iverksettes.

Riksadvokatens rundskriv om vold i nære relasjoner kan lases ned [her](#).

Tiltak 48: Utarbeide kurs i integritetskrenkende saker for ansatte og meklere i konfliktrådene, samt styrke veiledningskompetansen for konfliktrådenes rådgivere

Sekretariatet for konfliktrådene (Sfk) vil utvikle et særskilt kurstilbud om håndtering av saker som gjelder vold og andre integritetskrenkelser. Kurset vil gi deltakerne fenomenkunnskap og ferdigheter til å håndtere denne type saker. I tillegg skal kurset styrke ivaretagelsen av partene og gjenopprettende prosessers rolle i saker som gjelder vold og andre integritetskrenkelser. De tilrettelagte møtene mellom partene skal være frivillige, grundig forberedt og gjennomføres på en måte som ivaretar partenes behov.

Ansvarlig departement: JD

Status:

I 2020 og 2021 ble et kurs for meklere i integritetskrenkende saker utviklet og testet ut i tre konfliktråd; Agder, Finnmark og Troms. I samråd med ansatte, meklere og instruktører i konfliktrådene, ble det utviklet teoretiske moduler, samt opplegg for en fysisk samling med øvelser og ferdighetstrening. RVTS Øst bistod med å lage to filmer om traumer og traumeforståelse. Foredragene ble gjennomført via Teams og fysiske samlinger ble holdt i hvert konfliktråd.

I 2022 ble kurset på bakgrunn av erfaringene bearbeidet og spisset ytterligere og deler ble gjort om fra foredrag til filmer, slik at de er tilgjengelig for meklerne når det passer best for dem. Det har for eksempel blitt laget egne filmer med fokus på blant annet fenomenkunnskap, gjenopprettende prinsipper i integritetskrenkende saker og sentrale elementer i ivaretagelse av partene (spesielt fornærmede). Disse filmene ligger på Meklerportalen (konfliktrådets interne nettside for meklere).

Høsten 2022/våren 2023 ble den fysiske samlingen gjennomført i alle konfliktråd. Ansatte i konfliktrådene fikk også delta og fikk slik den samme kunnskapen. SfK laget høsten 2022 en plan som sikrer at kurset tilbys nye meklere, og hvordan kurset skal vedlikeholdes. Siden er kurset justert og forbedret på bakgrunn av erfaringer og tilbakemeldinger, og meklerne tilbys dette kurset jevnlig.

Når det gjelder styrking av veiledningskompetanse, ble det gjennomført kompetanseheving for rådgiverne i 2021. Dette ble gjennomført som to digitale samlinger samt en fysisk samling, i tillegg til at deltakerne praktiserte veiledning med meklere og sendte inn oppgaver. Målsetningen med tiltaket var å styrke konfliktrådene i oppfølgingen av meklere, samt å øke meklerkompetansen gjennom veiledning. Målet for opplæringen var at rådgiverne skulle kjenne til veiledningsmetoder, ha kunnskap om viktige prinsipper i veiledning og kunne gi meklere veiledning for å øke innsikt i den enkeltes utøvelse i meklerrollen og ivaretagelse av partene. Temaer som ble

gjennomgått var blant annet didaktisk relasjonsmodell, kommunikasjonsferdigheter, relasjonsbygging og hvordan gjennomføre målrettet, strukturert og prosessorientert veiledningssamtaler. I kompetansehevingen bidro interne fagpersoner med kompetanse på veiledning, i tillegg til en spesialpsykolog fra RVTS Øst. Tilbakemeldinger fra konfliktrådene har vært positive. Rådgiverne ga uttrykk for at kursrekken ga dem et løft og en økt trygghet i sin rolle som veiledere for meklerne. Tiltaket følges nå opp i ordinær drift.

Tiltak 49: Videreutvikle retningslinjene for håndtering av integritetskrenkende saker som også omfatter ivaretagelse av barns behov

For å sikre at integritetskrenkende saker som kommer til konfliktrådene håndteres godt og likeverdig i hele landet, skal det videreutvikles retningslinjer for vurdering av sakenes og partenes egnethet, kontaktetablering med fornærmede samt for saksgangen i sin helhet. Retningslinjene skal inneholde informasjon som spesifikt omhandler ivaretagelse av barns behov.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Arbeidet med retningslinjer for håndtering av integritetskrenkende saker begynte våren 2020, og har vært en prosess der konfliktrådene og eksterne har bidratt i flere runder. Blant annet har Bistandsadvokatutvalget kommet med innspill underveis, som har vært svært nyttig.

SfK har vi ferdigstilt en veileder som omhandler egnethetsvurdering av sivile integritetskrenkende saker, som retter seg mot konfliktrådets ansatte i saker som meldes inn av parter selv eller andre instanser. Innholdet er imidlertid relevant og overførbart til alle typer saker i konfliktrådet. Vinteren 2021 ble det besluttet å utarbeide en veileder i stedet for en retningslinje. Bakgrunnen for det var at det var mest behov hos konfliktrådene for å få samlet dagens praksis og få veiledning i hvordan å tilnærme seg partene, spesielt fornærmede. Veilederen ble iverksatt 1. juli 2022, og ligger tilgjengelig på konfliktrådets nettsider: <https://konfliktraadet.no/regelverk-og-faglige-retningslinjer/>

Veilederen har et kort kapittel om barns behov, og SfK har som mål å utvide dette fremover. SfK vil også se på behov for veiledningsmateriell som omhandler hele saksgangen i alle integritetskrenkende saker, ikke kun innledende fase og egnethetsvurdering i sivile saker.

Tiltaket følges nå opp i ordinær drift. Innholdet i veilederen er videreutviklet og justert, og skal på høring internt i konfliktrådene før den publiseres i løpet av våren 2025.

Tiltak 50: Sørg for at fornærmede får informasjon om gjenopprettende prosess på ulike stadier i straffesaksbehandlingen

Sekretariatet for konfliktrådene (SfK) skal utvikle informasjonsmateriell for fornærmede om gjenopprettende prosess. Materiellet skal distribueres gjennom støttesentre for kriminalitetsutsatte, bistandsadvokater, domstolene, politi- og påtalemyndigheten, krisesentre, helsevesen og andre samarbeidspartnere. Dette skal legge til rette for at tilbudet om tilrettelagt dialog når fram til fornærmede/utsatte tidlig i straffesaksbehandlingen.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Ved årsskiftet 2021/2022 ble det utviklet informasjonsmateriell i form av en brosjyre og visittkort, samt en egen landingsside på konfliktraadet.no. Brosjyren og visittkortet ble sendt til alle konfliktrådene med oppfordring om å dele med relevante samarbeidspartnere som krisesentre og støttesentrene mot incest og seksuelle overgrep. Begge inneholder en QR kode som leder til denne siden:

<https://konfliktraadet.no/til-deg-som-har-vaert-utsatt-for-et-lovbrudd/>

Brosjyren er oversatt til 11 språk. Formålet er å gjøre fornærmede bedre kjent med mulighetene for gjenopprettende prosess, slik at de i større grad både selv kan ta initiativ til dette, og slik at de kjenner til og er bedre forberedt på at konfliktrådet kan kontakte dem i forbindelse med en straffesak.

Samlet sett ønsker konfliktrådet å bidra til at tilbudet blir mer tilgjengelig for flere utsatte for lovbrudd. Informasjonsmateriellet er også en del av konfliktrådets arbeid med integritetskrenkende saker og et behov for å nå fram til den som har blitt utsatt for lovbrudd på en hensynsfull og formålstjenlig måte. I denne sammenheng har konfliktrådet også videreutviklet sin opplæring i formøter slik at informasjon formidles på en relevant måte for fornærmede.

Sfk vil fortsette å ha fokus på fornærmede, og ønsker blant annet å jobbe for å sikre strukturert samarbeid med relevante samarbeidspartnere som kan gi informasjon til fornærmede på ulike stadier i en straffesak. Sfk har allerede et godt etablert samarbeid med flere, for eksempel støttesentrene for kriminalitetsutsatte og Bistandsadvokatutvalget.

Tiltak 51: Evaluere Støttesentrene for kriminalitetsutsatte

Utsatte for integritetskrenkende kriminalitet, som vold i nære relasjoner, kan ha behov for bistand gjennom hele straffesaken. For å kunne gi nødvendig støtte, oppfølging og informasjon ble det i 2017 etablert 12 støttesentre for kriminalitetsutsatte, ett i hvert politidistrikt. Gjennom å plassere sentrene hos politiet får utsatte 57 raskere hjelp av personer som har god kunnskap om saken deres. Som et ledd i arbeidet for å videreutvikle tilbudet skal det gjennomføres en evaluering, der særlig brukernes erfaringer skal vies oppmerksomhet.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Evaluering av støttesentrene ble iverksatt i november 2024. På oppdrag fra Politidirektoratet gjennomføres evalueringen av Oslo Economics i samarbeid med Agenda Kaupang. Av forhold som skal inngå i evalueringen er organisatoriske forhold, samhandling internt og eksternt, ressursmessige forhold, kompetanse, rammer og retningslinjer for virksomheten, oppgaveutførelse og brukernes erfaringer. Sluttrapport skal etter planen foreligge i løpet av oktober 2025.

Tiltak 52: Sørg for at erfaringene og resultatene fra Prosjekt November/RISK nyttiggjøres i samarbeidet mellom politi og kommune også i andre deler av landet

For at vold i nære relasjoner skal opphøre forutsettes en tett kobling mellom politiets beskyttelsestiltak, praktisk bistand og psykososial oppfølging. Tidligere Prosjekt November, nå RISK, i Oslo Politidistrikt har utviklet en arbeidsmetodikk som ivaretar både utsatte og utøvere og som har styrket det forebyggende voldsarbeidet.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD

Status:

Gjennom Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*, har regjeringen besluttet at RISK skal etableres i alle landets 12 politidistrikt. Det ble avsatt egne midler til dette tiltaket i 2024 og i 2025.

Tre politidistrikter, Sør-Vest, Sør-Øst og Nordland, er i gang med å innføre arbeidsmetodikken i én geografisk driftsenhet (GDE) hver. I 2025 skal modellen spres til alle GDEer i Oslo politidistrikt. Det blir gjennomført en følgeevaluering av dette arbeidet, for best mulig erfaringslæring med tanke på at metodikken skal innføres i samtlige politidistrikt.

Tiltak 53: Bruke politiråd aktivt for å videreutvikle det forebyggende arbeidet mot vold i nære relasjoner

Politiråd er det øverste strategiske samarbeidsorganet mellom politi og kommune. Politiet er forpliktet til å tilby et politirådssamarbeid med alle landets kommuner. Politiet skal ta initiativ til å sette vold i nære relasjoner på dagsorden i politirådene, med mål om å videreutvikle det lokale forebyggende arbeidet mot vold i nære relasjoner. Aktørene bør benytte politirådene aktivt til å utveksle kunnskap som sikrer et godt beslutningsgrunnlag for å iverksette tiltak som samlet sett gir forebyggende effekt.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Det er utarbeidet en veileder for kommune- og politisamarbeid. Veilederen er utarbeidet i samarbeid mellom Kommunesektorens organisasjon KS og Politidirektoratet. Formålet er å gi råd og anbefalinger om videre utvikling og styrking av samarbeidet mellom politi og kommune.

Politirådet er etablert som en formalisert arena for kommune- og politisamarbeidet. Politikontaktene skal være bindeleddet mellom politiet og kommunene og skal bidra til tettere samarbeid om forebygging og beredskap. Veilederen skal bidra til en videreutvikling av dette samarbeidet.

Veilederen gir råd og anbefalinger om utvikling av samarbeidet mellom politi og kommune, samt involvering av innbyggere og andre aktører i lokalsamfunnet. Den retter seg mot ledere og medarbeidere i politi og kommune, samt folkevalgte i kommunen. Veilederen er ment som en støtte i samhandlingen mellom kommune og politi.

I veilederen bringes vold i nære relasjoner inn som moment når det gjelder samarbeid, med henvisning til aktuelle dokumenter som blant annet lokale handlingsplaner. Det er også anbefalt at samarbeidet mellom kommune og politi evalueres årlig.

Innsatsområde 4: Bedre forebygging og bekjempelse av vold og overgrep i samiske samfunn

Regjeringen jobber for å sikre gode forebyggende tiltak og likeverdige hjelpetjenester for alle som utsettes for vold og overgrep, uavhengig av hvem man er og hvor man bor. Sametinget har løftet fram behovet for særskilte tiltak for å forebygge og bekjempe vold og overgrep i samiske samfunn. Vold og overgrep er en utfordring som må løses i fellesskap mellom det samiske samfunnet og norske myndigheter.

Tiltak 54: Kartlegge kompetansesituasjonen og behovet for kunnskap og kompetanse på samisk og om samisk språk og kultur

Tilstrekkelig kunnskap og kompetanse på samisk og om samisk språk og kultur blant ansatte i de offentlige hjelpetjenestene, er avgjørende for å avdekke vold i nære relasjoner og tilrettelegge for gode hjelpetiltak. Språk- og kultursensitive hjelpetilbud bidrar til å skape gjensidig tillit mellom den voldsutsatte same og tjenesteyter. Mangelen på samiskspråklig personell i offentlig sektor er en utfordring. Kommunal og moderniseringsdepartementet vil sammen med relevante fagdepartementer igangsette konsultasjoner med Sametinget hvor målsetningen er å kartlegge kompetansesituasjonen og behovet for kunnskap og kompetanse om samisk språk og kultur.

Ansvarlig departement: KDD

Status:

På oppdrag fra KDD gjennomførte NORCE et kartleggingsarbeid i samisk språk og kultur i et utvalg kommuner i forvaltningsområdet for samisk språk. Rapporten [Hvor går veien? Kartlegging av samisk språk og kultur i språkforvaltningskommunene](#) ble publisert våren 2022.¹⁴

Våren 2023 la regjeringen fram Meld. St. (2022–2023) *Samisk språk, kultur og samfunnsliv – Kompetanse og rekruttering i barnehage, grunnsopplæring og høyere utdanning*. I meldingen slår regjeringen fast at mangelen på samisk kompetanse, det vil si god samisk språkbeherskelse og kulturforståelse, er den største utfordringen for å kunne gi gode tjenester til den samiske befolkningen. Bedre tilgang til samisk barnehagetilbud og samisk opplæring i skolen, og flere og bedre samiske studietilbud i høyere utdanning er noen av regjeringens satsinger for å styrke samisk i hele

¹⁴ Angell, E., Kårtveit, B., Nygaard, V. & Riseth, J. Å. (2022). Hvor går veien? Kartlegging av samisk språk og kultur i språkforvaltningskommunene. Rapport 11-2022, NORCE Helse og samfunn

utdanningsløpet. Sametinget var involvert i meldingsarbeidet og Sametingets syn framkommer i meldingen.

Tiltak 55: Lansere e-læringsprogram om samer og nasjonale minoriteter

Kommunal- og moderniseringsdepartementet vil lansere et nytt e-læringsprogram om samer og nasjonale minoriteter våren 2021. Målgruppen for programmet er offentlig ansatte i stat og kommune. Formålet med e-læringsprogrammet er å gi kunnskap om hva som kjennetegner minoritetene, historiske forhold, deres kultur i dag og hvilke forpliktelser myndighetene har ifølge nasjonale og internasjonale menneskerettighetskonvensjoner.

Ansvarlig departement: KDD

Status:

E-læringsprogrammet om samer og nasjonale minoriteter er lansert. En revidert versjon av programmet ble lansert våren 2023. Denne kan lastes ned [her](#).

Tiltak 56: Styrke innsatsen mot vold og overgrep i reindriftssamiske samfunn gjennom å:

a) Styrke kompetansen om reindriftsnæringen i det offentlige tjenesteapparatet

For å sikre et likeverdig tilbud skal kompetansen om reindriftsnæringen, herunder næringens driftsform og tradisjoner, styrkes i det offentlige tjenestetilbudet i områder med samisk reindrift.

Ansvarlige departementer: JD, KDD, LMD

b) Utarbeide informasjon til reindriftsnæringen om hjelpetilbud for voldsutsatte og voldsutøvere

Terskelen for å søke om hjelp er høy i den samiske befolkningen, også blant personer i reindriften. Det skal utarbeides informasjon om hjelpetilbud for voldsutsatte og voldsutøvere tilpasset reindriftsnæringen.

Ansvarlige departementer: JD, KDD, LMD

Status:

Disse tiltakene er videreført i Opptappingsplan om vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*. Med midler fra JD gjennomfører NKVTS

en studie av vold og overgrep i reindriftssamiske samfunn som skal ferdigstilles innen utgangen av 2025, jf. tiltak 73.

Tiltak 57: Styrke de regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) sitt arbeid med vold og overgrep i samiske områder

RVTS Nord og RVTS Midt har særlig oppmerksomhet om samers særskilte behov for språklig og kulturelt tilrettelagte tjenester og samarbeider med Samisk nasjonal kompetansetjeneste – psykisk helsevern og rus (SANKS), Samerådet og Sametinget om forebygging av vold i nære relasjoner.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

I Helsedirektoratets tilskuddsbrev til RVTSene løftes samenes status som urfolk (Grunnloven 1814, § 108), som pålegger staten et særlig ansvar for å tilby språklig og kulturelt tilpassede helse- og velferdstjenester. Som del av arbeidet med kulturkompetanse i tjenestene skal RVTSene imøtekomme kompetansebehov i samiske områder knyttet til sentrenes fagområder. RVTSene skal blant annet bidra til oversettelse av eget materiell til de samiske språkene når dette er hensiktsmessig og mulig. RVTS Nord og RVTS Midt har et særskilt ansvar for kompetanse i tjenestene i samiske områder i samarbeid med relevante aktører, herunder SANKS, NASAK, statsforvalterne, RKBU/RBUP, KORUS og NAPHA. Tematikken er også relevant for øvrige regioner med bakgrunn i at samisk befolkning bor i alle deler av landet.

RVTS Nord og RVTS Midt har i handlingsplanperioden jobbet aktivt med temaområdet vold og overgrep i samiske områder, både ved å tilby kommunene i regionene tjenestestøtte og kompetanseheving, og ved å gi støtte til kommuner som har bedt om dette i forbindelse med krevende saker.

Tiltak 58: Etablere et nasjonalt samisk kompetansesenter for familievern, barnevern og krisesentertilbud

I familievernet, barnevernet og krisesentertilbudet er det behov for mer kompetanse om samisk språk og kultur. Det er behov for å gi veiledning til tjenestene og å utvikle kunnskapsbasert metodikk og verktøy tilpasset samiske barn og familier. Regionalt samisk kompetansesenter (RESAK) har hatt ansvar for å styrke og utvikle et likeverdig behandlingstilbud til den samiske befolkningen innen det statlige barne- og familievernet i Bufetat, region nord. Regjeringen har i statsbudsjettet for 2021 økt bevilgningen for å videreutvikle RESAK til et nasjonalt samisk kompetansesenter som

får i oppgave å drive veiledning til både kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentertilbud i hele landet. Styrkingen legger til rette for et mer likeverdig tjenestetilbud til samiske barn og familier og å styrke tilliten til hjelpeapparatet i den samiske befolkningen.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Nasjonalt samisk kompetansesenter for kommunalt og statlig barnevern, familievern og krisesentrene (NASAK) har røtter tilbake til 2011 da Bufetat, region nord etablerte et regionalt samisk kompetansesenter (RESAK). Dette senteret ble opprettet for å styrke kompetansen om samiske forhold i tjenestetilbudet til samiske barn, unge og familier i Nord-Norge. I 2020 fikk Bufdir et mandat fra departementet om å etablere et nasjonalt kompetansesenter, et oppdrag som ble gitt videre til Bufetat, region nord. I 2021 ble NASAK offisielt åpnet og markerte et betydelig skritt i å sikre at utsatte samiske barn, unge og familier får helhetlige og kulturtilpassede tjenester i Norge.

NASAK har som formål å bidra til å styrke kvaliteten på tjenestenes arbeid med samiske barn, voksne og familier og bidra til et likeverdig tilbud til den samiske befolkningen.

Et oppdrag om følgeevaluering av NASAK er i gang som del av forskningsprogrammet «Virksomme og likeverdige tiltak mot vold og diskriminering», som gjennomføres av Nordlandsforskning, jf. tiltak 37. Evalueringen skal belyse hvordan NASAK arbeider og i hvilken grad NASAK er utformet på en hensiktsmessig måte for å oppfylle sitt mandat.

NASAK har ansatte i alle samiske områder og er organisert som en avdeling under Indre Finnmark familievernkontor.

Tiltak 59: Heve kunnskap og kompetanse om samisk språk og kultur i politiet

Politidirektoratet skal i 2021 utarbeide en særskilt plan med formål om å styrke politiets arbeid med mangfold, dialog og tillitsbygging for perioden 2021– 2025. Planen skal videreutvikle politiets arbeid med mangfold. Målet om å heve kunnskap og kompetanse om samisk språk og kultur i politiet tas inn som en egen bestanddel i arbeidet med planen.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Politidirektoratet la i juni 2022 frem «[Mangfold, dialog og tillit: Handlingsplan for politiets arbeid 2022-2025](#)». Planen er publisert på politiets nettside og er oversatt til engelsk og nordsamisk. Planen favner arbeidet med mangfold, dialog og tillit i bredt, og inneholder en rekke tiltak som retter seg mot ulike minoriteter. Kompetanse og kunnskap om samisk språk og kultur er et eget tiltak i handlingsplanen. I tillegg vil en rekke av de øvrige tiltakene også være av betydning for politiets møte med samiske innbyggere.

Politidirektoratet har siden 2022 deltatt i et samarbeidsprosjekt med Domstolsadministrasjonen, Kriminalomsorgsdirektoratet og Sekretariatet for konfliktrådene. Aktørene har kartlagt status og behov knyttet til ivaretagelse av samisk språk og kultur i tjenestene. Rapporten «[Samisk rettssikkerhet i justissektoren](#)» ble ferdigstilt i 2023, og ble oversendt JD. Arbeidet har ledet fram til et forslag om å få etablert et nasjonalt senter for samisk rettssikkerhet. Domstoladministrasjonen har, på vegne av aktørene, fremmet dette som et tiltak overfor JD. Relevante tjenester det er foreslått at et slikt senter kan tilby bistand til omfatter blant annet oversettelse av dokumenter, tolketjenester, informasjonsarbeid, utvikling av kompetansehevende tiltak og oversettelse, utvikling og fastsettelse av juridiske termer.

Prøveprosjektet med politiutdanning i Alta er under utvikling og igangsettes høsten 2025. Bakgrunnen for tiltaket er at det er krevende å rekruttere og beholde ansatte i Finnmark politidistrikt. Det har også vært en utfordring å rekruttere studenter fra den samiske delen av befolkningen.

Politidirektoratet har siden 2022 hatt et etablert samarbeid med Sametinget. Et felles prosjekt har vært å utarbeide en veileder om hvordan man kan rapportere og anmelde samehets. Dette er en oppfølging av tiltak i «[Sametingets handlingsplan mot samehets](#)». Veilederen ble lansert gjennom den nye nettportalen samehets.no i 2024.

Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet ble etablert i 2021. Kompetansemiljøet skal bidra til å heve politidistriktenes kompetanse innen fagområdet og kan veilede i konkrete saker. Politidirektoratet arbeider med oppfølging av anbefalingene i NIMs rapport «[Holdninger til samer og nasjonale minoriteter](#)». Politidirektoratet har dialog med Nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet om utvikling av nasjonal statistikk/analyse som omfatter hatkriminalitet mot samer.

Tiltak 60: Sørge for at reinpolitiet har kompetanse til å bidra til forebygging og oppfølging av saker om vold i nære relasjoner i samiske områder

Spesialtjenesten reinpolitiet, med 14 tjenestemenn, har ansvar for å opprettholde lov og orden i den samiske reindriften i Finnmark og Nord-Troms. Reinpolitiets oppgaver er særlig knyttet til forebygging og løsning av konflikter i reindriften. Reindriftsutøvere som utsettes for vold eller andre integritetskrenkninger fra partner kan oppleve seg ubeskyttet både hjemme og i fjellet/på vidda. Det samme gjelder reindriftsutøvere som har opplevd vold og overgrep fra andre i reindriften. Reinpolitiet skal kunne håndtere saker om vold og overgrep, også i nær relasjon. Reinpolitiet skal i sitt arbeid ivareta og håndheve kvinners og barns rett til beskyttelse mot vold og overgrep.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Reinpolitiet har gjennomført kompetansegivende tiltak innad i enheten i form av informasjon og foredrag på sine paroler om dette temaet. Enkeltpersoner i reinpolitiet har i tillegg gjennomført videreutdanning innen vold i nære relasjoner ved Politihøgskolen (PHS). Dette er en del av det langsiktige arbeidet for å bygge tillit i samiske samfunn.

Tiltak 61: Tilpasse «Jeg Vet» og «Snakke sammen» til samiske forhold og sikre implementering i samiske områder

Det er viktig at barn får opplæring om kropp, grenser og overgrep på en måte som er tilpasset barnas ulike bakgrunn og et mangfold i befolkningsgruppen. Innhold i læringsressursen «Jeg Vet» (jegvet.no) for barnehager og 1. til 4. trinn er oversatt til nordsamisk og tilgjengeliggjort i 2020. Innholdet i «Jeg Vet» skal revideres i perioden 2020-2022. Etter revidering vil flere læringsopplegg oversettes til nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk. Utvikling av kompetanse i tjenestene innebærer opplæring av ansatte i tjenestene og omfatter øving i praksis. De regionale ressursentrene om vold, traumatisk stress og selvmordsforebygging (RVTS) har igangsatt et arbeid med å sikre at kunnskaps- og øvingsportalen «Snakke sammen» er relevant for den samiske befolkningen. Et utvalg av innholdet i «Snakke sammen» skal tilpasses og oversettes til nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk. Dette vil følges opp og utvides fremover. «Snakke sammen»- portalen med artikler, filmer og opplæringsprogram skal også gjøres tilgjengelig på nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Arbeidet er gjennomført gjennom hele planperioden, og sees i sammenheng med tiltak 2. Alt innhold i «Jeg vet» er oversatt til nord-, sør- og lulesamisk. Samiske kompetansemiljøer og ungdomsorganisasjoner har gitt innspill til, og bidratt i, utviklingen av «Jeg vet», for å sikre tilpasning og relevans for samiske barn og unge.

Innhold i Snakkemedbarn.no er også oversatt til samiske språk. RVTS Nord og RVTS Midt har i planperioden startet opp et arbeid for å sikre at ressursen er relevant for den samiske befolkning. RVTS Nord og RVTS Midt er gitt et særskilt ansvar for å bistå i å tilrettelegge for at ressursene implementeres i samiske områder.

Tiltak 62: Oversette nettstedet plikt.no til samiske språk

Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NVKTS) har opprettet nettstedet plikt.no. Nettstedet opplyser om plikten vi alle har til å søke å avverge visse alvorlige straffbare forhold, herunder vold i nære relasjoner, jf. straffeloven § 196. Nettsiden skal oversettes til nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Nettstedet [Plikt.no](#) er oversatt til nordsamisk, sørsamisk og lulesamisk.

Tiltak 63: Ta i bruk nettstedet ovttas.no for å spre læringsressurser knyttet til vold og overgrep

På nettsiden ovttas.no er samiske læringsressurser på nett samlet. Her finner man informasjon om, og kan låne, samiske læremidler. Det skal opprettes en egen emneknagg på ovttas.no om vold og overgrep i samiske samfunn.

Ansvarlig departement: KD

Status:

Dette tiltaket er ikke igangsatt, mens skal følges opp i samarbeid med Sametinget. Tiltaket vil eventuelt ses i sammenheng med SAMOT (Samhandling mot vold og seksuelle overgrep mot barn og unge) som er en nettressurs for studenter i profesjonsutdanninger, som skal jobbe med barn og unge.

Tiltak 64: Ivareta det samiske perspektivet i arbeidet med å utvikle tilbudet til voldsutøvere og overgripere

Det er bevilget midler til et overordnet strategiarbeid for helhetlig og planmessig utvikling av arbeidet rettet mot voldsutøvere og overgripere, jf. tiltak 7. Det samiske perspektivet skal ivaretas i strategiarbeidet. Det skal også legges til rette for at nasjonale forebyggings- og behandlingstiltak rettet mot personer som har begått eller er bekymret for å begå seksuelle overgrep mot barn, tilpasses behovene i den samiske befolkningen.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

Det sikres gjennom Helsedirektoratets arbeid av koordinator for det samiske feltet.

Tiltak 65: Styrke krisesentertilbudet til den samiske befolkningen

Ifølge lov om kommunale krisesentertilbud (krisesenterlova) skal kommunene sørge for god kvalitet på tilbudet, blant annet ved at de ansatte har kompetanse til å ta vare på brukernes særskilte behov (§ 2) og at tilbudet er individuelt tilrettelagt (§ 3). Det er liten oppmerksomhet ved krisesentrene om utfordringer og behov for tilrettelegging av tilbudet for den samiske befolkningen. Krisesentertilbudene bør tilby informasjon på samiske språk i hele landet og særlig i forvaltningsområdet for samisk språk. Det er også behov for kompetanseutvikling om hvordan krisesentertilbudene kan møte voldsutsatte med samisk bakgrunn.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Buudir har fulgt opp utviklingen av et tilrettelagt krisesentertilbud for samiske innbyggere i Indre Finnmark. På bakgrunn av en utredning gjort av KPMG i 2022, vedtok Karasjok kommune at de ønsket å arbeide videre med et alternativ som innebar å knytte seg til Alta Krisesenter med et satellittkontor med samiskspråklige ansatte i Karasjok.

Karasjok kommune har samarbeidet med NASAK og Indre Finnmark familievernkontor om å utarbeide en beskrivelse av tilbudet og rekruttere personale til satellitten. Buudir har hatt en koordinerende rolle og bistått med å kalle inn til jevnlig møter med Karasjok kommune, NASAK og kommunene Porsanger, Kautokeino og Alta. Hensikten med disse møtene har vært å gi en status for prosessen og å jobbe for at de øvrige

kommunene i Indre Finnmark på sikt ønsker å samarbeide om tilbudet. Arbeidet har resultert i at Karasjok kommune har inngått avtale med Alta krisesenter, og ansetter en person som skal sikre samisk språk- og kulturkompetanse ved et krisesenterdagtilbud i Karasjok.

Tiltak 66: Vurdere å etablere et eget barnehus tilbud særlig tilrettelagt for barn i samisk kjerneområde

Det gjøres et arbeid for å styrke samisk språk ved behandling av saker der samiske barn har vært utsatt for vold eller overgrep. Statens barnehus Tromsø er i den forbindelse gitt et ansvar. Det er også tilgang på nordsamiske politiavhørere i Finnmark. I 2018 ble det etablert en underavdeling av Statens barnehus Tromsø i Kirkenes. NOVA skal i sin pågående evaluering av kapasitet og kompetanse ved Statens barnehus, også inkludere et urfolksperspektiv. NOVAs rapport vil danne grunnlag for en vurdering av tilbudet til samiske barn.

Ansvarlige departementer: JD, BFD, HOD

Status:

Statens barnehus står sentralt i arbeidet for å sikre at barns rettsikkerhet ivaretas og at hjelpen til barn som er vitne til, eller utsatt for, vold og seksuelle overgrep er godt koordinert. Barnehusene tilrettelegger for avhør og medisinske undersøkelser, tilbyr oppfølging og i noen tilfeller behandling, samt ivaretar koordinering av tverrfaglig og tverretattlig oppfølging. For å bidra til at samiske barn får et tilbud tilpasset eget språk og kultur, har regjeringen etablert et eget barnehus tilbud i Finnmark. Statens barnehus i Finnmark åpnet 1. januar 2024. Barnehuset dekker Finnmark fylke og har i tillegg et nasjonalt ansvar for samiske barn i hele landet. Barnehuset har lokaler i Kirkenes og Alta, og lokaler i Karasjok vil åpne sommeren 2025.

Tiltak 67: Videreutvikle og implementere opplæringsprogram om barnevernets møte med urfolk og minoriteter

Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet har anskaffet et opplæringsprogram om barnevernets møte med minoriteter, som inkluderer urfolk og nasjonale minoriteter. Programmet ble pilotert i 2020 med deltakere fra fosterhjemtjeneste og kommunalt barnevern i region sør. Det vil være aktuelt å invitere barnevernstjenester og representanter fra statlig barnevern fra samiske områder inn i programmet i 2021.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Opplæringsprogrammet KOMBA (minoritetskompetanse i barnevernet) fases ut og Bufdir gjennomførte i 2024 en konkurranse med målsetting om å kunne tilby barnevernet et godt opplæringsprogram for kompetanse og arbeid med mangfold. Direktoratet mottok ingen tilbud med tilstrekkelig kvalitet til å inngå kontrakt. Bufdir vil derfor vurdere hvordan denne kompetansen kan styrkes på andre måter.

Tiltak 68: Vurdere behovet for særskilt informasjon og egne tiltak overfor samer som et eget punkt i veilederen for NAV-ansatte

Arbeids- og velferdsdirektoratet har utarbeidet en egen veileder for NAV-ansatte om vold og overgrep. Direktoratet skal vurdere behovet for særskilt informasjon og eventuelt egne tiltak overfor samer, som et eget punkt i denne veilederen. Formålet er å sikre at ansatte/veiledere i NAV har kompetanse til å forstå og kunne håndtere de utfordringene som måtte være særskilte for den samiske befolkningen. Det skal også sikres at den samiske befolkningen får hjelp og informasjon fra NAV på eget morsmål.

Ansvarlig departement: AID

Status:

Dette punktet utgår. Temaet er kort omtalt i veilederen for Nav-ansatte, og Arbeids- og velferdsdirektoratet vil i første omgang utvikle en ekstraoppgave til fordypningsmodulen som Nav-veilederne kan velge å bruke.

Tiltak 69: Oppfordre til utvikling av kommunale handlingsplaner i forvaltningsområdet for samisk språk/kommuner med samisk befolkning

Kun tre av de elleve kommunene i samisk forvaltningsområde har kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, og alle tre nevner urfolk spesifikt. Også kommuner utenfor forvaltningsområdet for samisk språk må ta hensyn til samisk befolkning i utviklingen av kommunale handlingsplaner, jf. tiltak 21.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

I tilskuddsbrev fra Helsedirektoratet til RVTSene bes sentrene bidra til økt bruk av kommunale og interkommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, jf. tiltak 21.

Dette inkluderer å stimulere til utvikling og implementering av kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner i kommuner med samisk befolkning.

Tiltak 70: Etablere forum for utvikling av arbeidet mot vold og overgrep i samiske områder og utveksling av erfaringer og kompetanse mellom deltakerne

Flere fagmiljøer, organisasjoner og enkeltpersoner besitter viktig kunnskap og kompetanse om vold og overgrep i samiske samfunn. Både på kommunalt og regionalt plan arbeides det med å finne bedre løsninger for å forebygge og avdekke vold og overgrep. Samarbeid og nettverksarbeid kan ha stor betydning. Den samiske befolkningen bor spredt, og hjelpeapparat og politi kan ha nytte av å tilegne seg gode erfaringer som andre deler av tjenestene i andre geografiske områder har opparbeidet seg, herunder erfaringene fra prosjektet Jasska/Trygg.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Med midler fra JD er det etablert et samarbeidsforum om vold og overgrep i samiske samfunn. Forumet, som ledes av RVTs Nord, hadde sitt første møte i januar 2023.

Mandatet til samarbeidsforumet er:

- Formidle relevant kunnskap til de som jobber med samiske brukere
- Skal bli kjent med hverandre/ vite om hverandre for å øke samarbeid
- Være en drivkraft for endringsarbeid
- Bidra med erfaringsutveksling
- Bistå kommunene med kunnskap og kompetanse

Samarbeidsforumet har rundt 60 deltakere fra samiske organisasjoner, kommuner, kompetansesentre, statsforvalter, politi og øvrig hjelpeapparat.

Samarbeidsforumet har fire møter per år, tre digitalt og ett fysisk. Forumet arrangerer i tillegg en årlig konferanse. Årets konferanse finner sted i Bodø 20. mai 2025.

Tiltak 71: Styrke samarbeidet mellom norske myndigheter, Sametinget og samiske frivillige organisasjoner i arbeidet mot vold og overgrep i samiske samfunn

Frivillige organisasjoner er viktige samarbeidspartnere for myndighetene i arbeidet mot vold og overgrep. Samiske frivillige organisasjoner – særlig kvinneorganisasjoner – og

sivilsamfunnet i samiske områder for øvrig kan bidra med viktig kunnskap og kompetanse og vil være sentrale aktører i det helhetlige arbeidet.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Dette tiltaket ses i sammenheng med tiltak 70 om samarbeidsforum vold og overgrep i samiske samfunn. Samiske organisasjoner vil også bli invitert til deltakelse i forumet for samarbeid mellom myndigheter og frivillige organisasjoner i arbeidet mot vold i nære relasjoner, jf. tiltak 34.

Tiltak 72: Utarbeide oversikt over forskning og forskningsbehov knyttet til vold og overgrep i samiske samfunn

Vold og overgrep i samiske samfunn er et underutforsket felt, både i Norge og de øvrige nordiske landene. Det er behov for å styrke forskningen på vold og overgrep i samiske samfunn blant annet knyttet til årsakssammenhenger, fornorskingspolitikken betydning og hvordan hjelpetiltakene bedre kan tilpasses samiske voldsutsatte. Studier om vold og seksuelle overgrep i samiske samfunn må også ta høyde for eventuelle forskjeller mellom samiske samfunn i ulike deler av landet.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Som en del av forskningsprogram om vold i nære relasjoner (2019–2024), finansiert av JD, har NKVTS gjennomført et prosjekt om vold og overgrep i samiske samfunn. Rapporten fra prosjektet ble lansert i januar 2025 og kan lastes ned [her](#).¹⁵ Rapporten inneholder blant annet en oversikt over forsknings og faglitteratur som finnes om vold og overgrep i samiske samfunn.

Som del av oppdraget kommer forskerne med anbefalinger for områder med behov for mer forskning og kunnskap om vold og overgrep i samiske samfunn. De viser til at kunnskapsgrunnlaget på dette feltet fremdeles er begrenset. Forskerne mener at det bør gjennomføres både kvantitative og kvalitative studier som kan belyse vold og overgrep i samiske samfunn på en helhetlig og utdypende måte. Det er behov av mer forskning både om forekomst, fenomenkunnskap, årsakssammenhenger, betydningen av fornorskingspolitikken, diskriminering og hatytringer i dag, og tjenesteapparatets

¹⁵ Bergman, S., Kiil, M., Bjørnholt, M. & Ruud, N. S. (2025). Når tausheten brytes: Om vold i nære relasjoner og seksuelle overgrep i samiske samfunn. NKVTS Rapport nr. 1 2025.

rolle. Forskningen bør gjennomføres i tett dialog med og i tett samarbeid og dialog med aktører og brukere i det samiske samfunnet.

Tiltak 73: Styrke forskningen på vold og overgrep i reindriftssamiske samfunn

Det er behov for forskning på vold og overgrep i det reindriftssamiske samfunnet. Forskningen bør blant annet se på forekomst, årsakssammenhenger og hvem som er voldsutsatt og voldsutøver. Det er også behov for å se på hvilke hjelpetiltak som er nødvendige.

Ansvarlige departementer: JD, LMD

Status:

Med midler fra JD gjennomfører NKVTS et forskningsprosjekt om vold og overgrep i reindriftssamiske miljøer. Prosjektet er et samarbeidsprosjekt mellom NKVTS og SANKS.

Det overordnede formålet med prosjektet er å få mer kunnskap om utsatthet for vold og overgrep i reindriftssamiske miljøer i den norske delen av Sápmi. Prosjektet vil gi utdypet kunnskap om denne voldens eventuelle særtrekk, uttrykksformer og konsekvenser.

Rapport fra prosjektet vil etter planen foreligge innen utgangen av 2025.

Innsatsområde 5: Helhetlig kriseberedskap

Koronapandemien traff det norske samfunnet med stor kraft i mars 2020. Smitteverntiltakene som ble iverksatt førte til stengte eller sterkt reduserte tjenester i en periode. Mange uttrykte raskt bekymring for konsekvensene karantene- og isolasjonsbestemmelsene kunne ha for sårbare grupper, herunder utsatte for vold i nære relasjoner, både på kort og lang sikt.

Tiltak 74: Følge opp Stortingets vedtak 728 om beskyttelse mot vold og overgrep i hjemmene

I forbindelse med behandlingen av samfunnssikkerhetsmeldingen våren 2021 gjorde Stortinget følgende vedtak: «Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en handlingsplan for beskyttelse mot vold og overgrep i hjemmene som følge av smitteverntiltak som nedstengte sosiale arenaer, skoler og barnehager» (anmodningsvedtak 728, 9. mars 2021). I sammenheng med oppfølgingen av dette vedtaket skal det vurderes nærmere hvilke kompensierende tiltak politiet og de andre relevante tjenestene må iverksette, både enkeltvis og sammen, for å forebygge og fange opp vold i nære relasjoner og vold og overgrep mot barn og unge når de er avskåret fra å møte personer fysisk som i en normalsituasjon.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Dette tiltaket er ikke igangsatt, men vil ses i sammenheng med øvrige kriseberedskapstiltak i Opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2021–2024) *Trygghet for alle*.

Tiltak 75: Inkludere arbeidet mot vold i nære relasjoner i beredskapsplaner, handlingsplaner og kommunikasjonsplaner i krisesituasjoner

Når kriser oppstår bør arbeidet mot vold i nære relasjoner være inkludert i beredskapsplaner, handlingsplaner og kommunikasjonsplaner på lokalt og nasjonalt nivå. Ansatte i tjenester som ivaretar og bistår voldsutsatte bør defineres/opprettholdes som personell i kritisk samfunnsfunksjon. Hvilken rolle sivilsamfunnet skal ha i arbeidet mot vold i nære relasjoner i krisesituasjoner bør også inngå i planverket. Særskilte risikofaktorer og mulige tiltak bør beskrives. Når en krisesituasjon nødvendiggjør en eventuell nedstengning av tjenester, skal det stilles krav om at konsekvenser for voldsutsatte også vurderes. I tilknytning til dette kravet skal det utarbeides retningslinjer/veileder for en enkel ROS-metodikk på dette området.

Ansvarlige departementer: JD, BFD, AID, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

Dette tiltaket er videreført i Opptappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2021–2024) *Trygghet for alle*.

Tiltak 76: Sørg for at informasjon om hjelpetjenestene når ut til alle som har behov for tjenestene i krisesituasjoner

Informasjonen om hjelpetilbud må gjøres tilgjengelig muntlig og skriftlig på flere språk og distribueres gjennom relevante kanaler, slik at informasjonen når hele befolkningen. Myndighetene bør samarbeide med aktører i sivilsamfunnet om formidlingen av informasjon.

Ansvarlige departementer: JD, AID, BFD, HOD, KD, KDD, KUD, LMD

Status:

For å nå ut med informasjon om at krisesentrene var åpne og ivaretok smittevern hensyn under pandemien, ble det laget informasjonsmaterieell om krisesentertilbudet og VO-linjen, blant annet bannerannonser og en kortfilm på ulike språk. Materiellet ble distribuert til kommunene via statsforvalter, på sosiale medier, til ulike nettaviser nasjonalt og lokalt, samt til ulike organisasjoner, blant annet knyttet til minoritetsbefolkningen.

Tiltak 77: Utarbeide nasjonal strategi for kortsiktig og langsiktig psykososial oppfølging ved pandemi

Helsedirektoratet er i gang med å utarbeide forslag til en helhetlig nasjonal strategi for kortsiktig og langsiktig psykososial oppfølging ved pandemi. Som ledd i dette arbeidet har Nasjonalt kunnskapssenter om vold og traumatisk stress (NKVTS) gjort en kunnskapsoppsummering om psykososiale konsekvenser for grupper med økt risiko i en krise forårsaket av pandemi. Utsatte for vold, overgrep og omsorgssvikt er blant grupper i særlig risiko.

Ansvarlig departement: HOD

Status:

Det er besluttet at det ikke vil bli utarbeidet en egen strategi, men at tematikken vil tas inn i øvrige kriseplaner.

Tiltak 78: Utarbeide retningslinjer for alternativ gjennomføring av tilrettelagte avhør i krisesituasjoner

Koronakommisjonen anbefaler at regjeringen sørger for at det utarbeides retningslinjer for alternativ gjennomføring av tilrettelagte avhør i krisesituasjoner som politiet og barnehusene kan innarbeide i sitt beredskapsplanverk.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Tiltaket er videreført i opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024–2028) *Trygghet for alle*.

Innsatsområde 6: Styrket internasjonalt samarbeid

For å nå både nasjonale og internasjonale mål om frihet fra vold, vil Norge styrke det internasjonale samarbeidet mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. Arbeidet skal være en sentral del av innsatsen for å fremme rettsstatsprinsipper, demokrati og menneskerettigheter.

Tiltak 79: Fremme og hegne om Istanbulkonvensjonen som et viktig verktøy i arbeidet mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner i relevante internasjonale sammenhenger

Norge vil fortsette å fremme og hegne om Istanbulkonvensjonen som et viktig verktøy for å gjennomføre norske og internasjonale mål om forebygging og bekjempelse av vold mot kvinner og vold i nære relasjoner. For å få størst mulig gjennomslag, skal Norge vise tydelig politisk engasjement for Istanbulkonvensjonen. Det skal legges til rette for samspill på norsk side, slik at et omforent norsk budskap kan formidles i flere internasjonale sammenhenger, på tvers av sektorer. Relevant materiale fra Europarådet om Istanbulkonvensjonen skal oversettes til norsk og gjøres tilgjengelig for norske aktører. Norge vil støtte arbeidet mot vold mot urfolkskvinner også gjennom sitt engasjement for Istanbulkonvensjonen.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Tiltaket er videreført i opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028) *Trygghet for alle*. Dette er pågående arbeid og tiltaket følges blant annet opp gjennom arbeidet med EØS-midlene, se tiltak 81.

Det er også etablert et nordisk-baltisk samarbeid for arbeidet mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner med utgangspunkt i Istanbulkonvensjonen.

Tiltak 80: Bidra til utvikling av et felles OECD-rammeverk for en helhetlig og samordnet statlig styring av arbeidet mot kjønnsbasert vold

Norge vil fortsette å delta aktivt i utvikling og gjennomføring av et OECD-rammeverk for en helhetlig og samordnet statlig styring av arbeidet mot kjønnsbasert vold.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Tiltaket er gjennomført. OECD-rammeverket "[Eliminating Gender-based Violence. Governance and survivor/victim-centred approaches](#)" ble lansert i desember 2021.

Tiltak 81: Videreutvikle EØS-satsingen mot kjønnsbasert vold og vold i nære relasjoner

Norge vil videreutvikle det strategiske Europasamarbeidet mot kjønnsbasert vold og vold i nære relasjoner under EØS-midlene. Det skal sikres at EØS-midlene brukes i tråd med Europarådets konvensjon for å forebygge og bekjempe denne volden – Istanbulkonvensjonen. For å sikre gode resultater av samarbeidet vil Norge koordinere og videreutvikle EØS-nettverket – «SYNERGY Network against Gender-based and Domestic Violence». Justis- og beredskapsdepartementet vil blant annet arbeide med å utvikle et konsept med unge ambassadører mot vold mot kvinner og vold i nære relasjoner i mottaker- og giverlandene. I tillegg vil samarbeidet med Kilden kjønnsforskning.no om nettsiden eeagender.org videreutvikles.

Ansvarlig departement: JD

Status:

Tiltaket er videreført i opptrappingsplan mot vold og overgrep mot barn og vold i nære relasjoner (2024-2028) *Trygghet for alle*.

EØS-midlene er Norges bidrag til sosial og økonomisk utjevning i Det europeiske økonomiske samarbeidsområdet (EØS). Støtten skal også styrke forbindelsene og samarbeidet mellom Norge og mottakerlandene. Gjennom EØS-samarbeidet bidrar Norge blant annet til å forebygge og bekjempe vold mot kvinner og vold i nære relasjoner i mottakerlandene.

Samarbeidets bilaterale komponent gir ringvirkninger for dette arbeidet også i Norge. Rammene for samarbeidet bygger på Istanbulkonvensjonen og gir et godt kunnskapsgrunnlag for utvikling og gjennomføring av politikk både i mottakerlandene og i Norge. Blant annet er det, under EØS-programvirksomheten i Bulgaria, utarbeidet en håndbok om hvordan en kan ivareta rettighetene og behovene til kvinner med rom-bakgrunn i arbeidet for å forebygge og bekjempe kjønnsbasert vold.

Gjennom EØS-arbeidet er det etablert et samarbeidsnettverk «SYNERGY Network against Gender-based and Domestic Violence» som koordineres av Norge i samarbeid med Europarådet. Nettverket gir mottakerlandene, norske myndigheter og frivillige aktører en arena for deling av erfaringer, strategier og tiltak for å forebygge og bekjempe denne formen for kriminalitet. I forbindelse med nettverket er det etablert en

egen nettside www.eeagender.org. I opptrappingsplanen fremgår det at regjeringen vil videreføre SYNERGY-nettverket også i neste EØS-periode.

Tiltak 82: Spre informasjon om Lanzarotekonvensjonen som et verktøy i arbeidet for å beskytte barn mot seksuelle overgrep

Europarådets konvensjon om beskyttelse av barn mot seksuell utnyttning og seksuelt misbruk er ratifisert av Norge og trådte i kraft 1. oktober 2018. Det er behov for å gjøre konvensjonen bedre kjent i Norge.

Ansvarlig departement: BFD

Status:

Dette er pågående arbeid. Barne- og familiedepartementet deltar i Lanzarotekomiteén og vurderer fortløpende hvordan komitéens arbeid kan formidles i Norge. I november 2024 vedtok komitéen en erklæring om å beskytte barn mot utnyttning og seksuelle overgrep tilrettelagt av ny teknologi, med vekt blant annet på kunstig intelligens og virtuelle virkeligheter.